

SAVEZ SINDIKATA CRNE GORE

Predlog

IZVJEŠTAJ O RADU

**SKUPŠTINE SAVEZA SINDIKATA CRNE GORE, NJENIH ORGANA I
RADNIH TIJELA**

Između XIII i XIV(vanrednog) Kongresa

Podgorica, novembar 2011.godine

**IZVJEŠTAJ O RADU SKUPŠTINE SAVEZA SINDIKATA CRNE GORE, NJENIH
ORGANA I RADNIH TIJELA
IMEĐU XIII I XIV (vanrednog) KONGRESA**

Uvod

U izvještajnom periodu ekonomsko, socijalno i političko stanje u državi se rapidno i konstantno pogoršavalo zbog uticaja globalne ekonomske krize, drugim riječima nastavljeno je sve očiglednije propadanje radno-proizvođačkih i stvaralačkih slojeva društva.

S tim u vezi vođena je aktivnost prije svega na planu kolektivnog pregovaranja, uspostavljanju tripartitnog socijalnog dijaloga, učešće i uticaj u procesu donošenja novog zakonodavstva i mjera ekonomske politike i dr.

Na razvoj i funkcionisanje sistema kolektivnog pregovaranja ističemo da su ograničavajuće djelovali nizak životni standard, visoka nezaposlenost, niske zarade i kašnjenje u njihovoj isplati, koji su često obesmišljavale čak i takve restriktivne kolektivne ugovore.

Kao i u drugim vitalnim oblastima političkog i ekonomskog života društva, praksa je potvrdila da uspostavljanje demokratskog modela kolektivnog pregovaranja nije moguće bez uspostavljanja i funkcionisanja nadležnih institucija, a prije svega uspostavljanje vladavine prava.

Imajući u vidu da bez efikasnog socijalnog dijaloga nema razvoja građanskog društva, sveukupnih reformi i ulaska u Evropsku uniju, Savez sindikata Crne Gore je insistirao da se kroz zajedničku aktivnost socijalnih partnera rješavaju pitanja od egzistencijalnog značaja za sve građane Crne Gore.

U skladu sa tim zahtijevano je, između ostalog, da socijalni partneri na tripartitnom nivou konkretno analiziraju najavljeno povećanje cijene električne energije i osnovnih životnih namirnica, te nastale sveukupne posledice plaćanja računa za utrošenu električnu energiju, povećanje cijena osnovnih životnih namirnica te stim u vezi usložnjavanje ionako ugrožene egzistencije zaposlenih i iznalaženje programski i strateški dugoročnih rješenja, kako bi se ovakve situacije u budućnosti izbjele.

Imajući u vidu da u Crnoj Gori postoji veliki broj korisnika socijalnih davanja po raznim osnovama, SSCG je zahtijevao od Vlade da se pristupi realizaciji projekta izrade porodičnog Socijalnog kartona, koji bi bio osnov za sva socijalna davanja i primjerenu socijalnu politiku. Takođe, SSCG je tražio preispitivanje svih kupoprodajnih ugovora, zaključenih u postupku privatizacije, kao i raskid onih kupoprodajnih ugovora ukoliko jedna od ugovornih strana ne ispunjava obaveze utvrđene istim.

No i pored određenih prisutnih problema u radu SSCG, ne može se osporiti da je SSCG u periodu između dva Kongresa ostvario značajne rezultate. Prije svega, utvrđena je reprezentativnost SSCG i potvrđeno povjerenje zaposlenih, odnosno njihovo uvjerenje da je SSCG ona organizacija koja ima svoju istorijsku ulogu i značaj u kojoj oni mogu organizovano, zajedničkim radom i snagom ostvariti svoje interese i prava.

Jasno definisana strateška opredjeljenja, odlučnost i dosljednost u sindikalnoj borbi, demokratski principi organizovanja i rada, istorijski prepoznatljiv na međunarodnoj sindikalnoj sceni, nastavljena je dalja saradnja sa sindikatima drugih zemalja i međunarodnim sindikalnim organizacijama, posebno imajući u vidu da je SSCG jedna od organizacija osnivača Međunarodne konfederacije sindikata.

Značajno je istaći da u izvještajnom periodu je malo pažnje posvećeno sindikalnom obrazovanju i edukaciji sindikalnog rukovodstva, kao i prisutna je bila i slabost markentiga.

Još uvijek neizgrađeni sistem radno-pravnog i socijalnog zakonodavstva omogućava proces ogromnog društvenog raslojavanja i siromašenja najširih slojeva društva čime se ugrožava socijalna osnova demokratije, jer socijalna sigurnost, socijalna pravda, a samim tim socijalni mir kao i unutrašnja sigurnost svih zaposlenih karakterišu i odgovarajući kvalitet života.

Nepovoljnim okolnostima u kojima je djelovao SSCG doprinijelo je i stanje i odnosi na sindikalnoj sceni kroz svakomjesečno iznošenje i prenošenje neistina o radu organa SSCG u javnom mnjenju u negativnom kontekstu, od strane pojedinih „sindikálnih aktivista”, a posebno blokada računa SSCG, zbog vođenja sudskih postupaka od strane bivših radnika „žrtava tranzicije” i presuđivanje postupajućih sudija u njihovu korist, po kom osnovu su skidana sredstva sa računa Saveza, kao da je Savez bio poslodavac tim bivšim radnicima.

U datom periodu realizacija programskih aktivnosti, praćena je, pored brojnih teškoća sa ekonomskog i socijalnog stanovišta, i problemima unutar organizacije Sindikata, što je i usložnjavalo rad organa sindikata, baveći se unutrašnjim pitanjima, t.j. „sami sobom”, umjesto sa ključnim pitanja od interesa za položaj zaposlenih.

U periodu između dva Kongresa, tj. od održavanja drugog dijela XIII redovnog Kongresa (29. mart 2008.godine do i sa 10. novembrom 2011.godine) održano je ukupno 18 redovnih i 12 vanrednih sjednica Skupštine, i to: u 2008. godini- 4 redovne i 3 vanredne; u 2009. godini- 4 redovne i 6 vanrednih; u 2010. godini-5 redovnih i 1 vanredna i u 2011. godini 5 redovnih i 2 vanredne.

I - OBLAST RADNOG ZAKONODAVSTVA, PRAVNA PITANJA I ZAŠTITA SINDIKALNIH PRAVA

U izvješještajnom periodu, saglasno odredbama Statuta SSCG, organi SSCG su aktivno učestvovali u postupku donošenja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu; Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju; Zakona o inspekciji rada; Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti; Zakona o reprezentativnosti sindikata; Zakona o zdravstvenom osiguranju, Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji lica sa invaliditetom, Zakon o zabrani zlostavljanja na radu, izmjenama i dopunama Opšteg kolektivnog ugovora i dr.

Takođe, donešenja su i određena akta SSCG, u skladu sa Statutom Saveza sindikata. Pored toga u izvješještajnom periodu aktivnost sindikata bila je usmjerena i na utvrđivanje reprezentativnosti sindikata, kako na nacionalnom, tako i na granskom nivou i kod poslodavca.

Značajno je istaći da se kroz socijalni dijalog pored učešća radnih grupa sva tri socijalna partnera u izradi zakona iz oblasti radno-socijalnog zakonodavstva, SSCG sa druga dva socijalna partnera, je raspravljao i o materijalno-socijalnom položaju zaposlenih u Crnoj Gori, zaključivanju granskih kolektivnih ugovora, potpisivanju memoranduma u cilju zaštite položaja zaposlenih i dr.

Uticao globalne ekonomske krize odrazio se izuzetno negativno na položaj zaposlenih, došlo je do proglašenja velikog broja tehnoloških viškova zaposlenih, pada životnog standarda, rasta nezaposlenosti, povećanja broja penzionara, povećanja stepena sive ekonomije.

Savez sindikata Crne Gore se nakon zaključivanja Memoranduma o načinu i dinamici isplate otpremnina licima za čijim radom je prestala potreba u periodu jul 2000-decembar

2007.godine, te ispunjenja uslova iz istoga, našao na udar državnih organa (sudske vlasti) koji su , na osnovu podnijetih tužbi, bivših radnika „žrtava tranzicije „, okrenuli se ka SSCG, stavljajući ga faktički u funkciju „posodavca“ tim bivšim radnicima, nalažući mu da isplati otpremnine.

Ovakvo postupanje pojedinih sudova, zanemarujući argumente Saveza, je dovelo da se jedna humana akcija, izvojevana od strane SSCG, pretvori u kaznu za istu skidanjem sredstava sa računa SSCG, odnmosno blokiranjem istih, a protivno konvencijama MOR-a i pozitivnim zakonskim propisima. Na ovaj način onemogućen je rad i aktivnost organa SSCG, kao i redovna isplata zarada zaposlenih u Stručnoj službi Saveza.

A) O ZAKONIMA

1. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o radu

Savez sindikata je povodom Radnog teksta Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu, koji je pripremila Radna grupa Socijalnog savjeta, sastavljena od predstavnika socijalnih partnera, dao svoje mišljenje, predloge i sugestije, koje su dostavljane Radnoj grupi Socijalnog savjeta i predlagaču Zakona.

Polazeći od toga da je ovaj Zakon od posebnog značaja za zaposlene i poslodavce Savez sindikata je konstatovao da je o Zakonu o radu iz 2003 godine vođena javna rasprava više od tri godine, da su 2004 godine ponovo vršene njegove izmjene i dopune, te da je 2008 godine donešen novi Zakon o radu i već nakon dvije godine njegove primjene ponovo se inovira u vidu izmjena i dopuna i to, upravo, pojedinih rješenja na koja je *Sindikat imao primjedbe u postupku donošenja istog koje nijesu tada prihvaćene, a koje se, prije svega odnose na: definisanje rada na neodređeno vrijeme, kao pravilo, a rada na određeno vrijeme, kao izuzetak; pitanje mobinga, roditeljskog prava, brisanje aneksa ugovora o radu i dr.*

Istaknuto je da se princip pravne sigurnosti, kao temeljni osnov dobro uređenih odnosa, posebno u oblasti radnog zakonodavstva, ozbiljno dovodi u pitanju čestim izmjenama pojedinih zakona, kojima se mijenjaju stečena prava zaposlenih. A kao razlog tih izmjena uvijek se navodi: nastavak dalje reforme tržišta rada i radnog zakonodavstva, usklađivanje radnog zakonodavstva sa Konvencijama, preporukama i Direktivama MOR-a i Evropske unije; fleksibilnije uređivanje tržišta rada i dr, te se postavlja sasvim opravdano pitanje da li smo kao činioци društva prilikom donošenja važećeg Zakona bili neozbiljni ili nijesmo dorasli tom zadatku, ili se radi o nečemu sasvim drugom što mi u Savezu sindikata nijesmo u stanju da prepoznamo.

I pored činjenice da se predloženim izmjenama i dopunama Zakona o radu predviđaju rješenja bolja u odnosu na važeća, a odnose se na zaključivanje ugovora o radu na neodređeno vrijeme, kao pravilo; zaključivanje ugovora o radu na određeno vrijeme, kao izuzetak; pitanje mobinga; povećanje zakonskog minimuma za korišćenje godišnjeg odmora sa 18 na 20 radnih dana: roditeljsko odsustvo i dr. ali *Savez sindikata je posebno izrazio neslaganje sa predloženim rješenjima u vezi uvođenja novog instituta –Agencije za privremeno ustupanje zaposlenih; donošenje dva opšta kolektivna ugovora (za privredu i vanprivredu), definicije osnovne zarade i utvrđivanje iznosa minimalne zarade i dr.*

No i pored usaglašenih stavova članova tripartitne Radne grupe Socijalnog savjeta, zastalo se sa procesuiranjem izmjena ovog zakona prema Vladi Crne Gore, na zahtjev Ministarstva finansija koje je dalo primjedbe po pitanju rada na određeno vrijeme, da bude kao pravilo, kao i ukidanje minulog rada i dr.

Nakon jasnog izražavnaja negodovanja SSCG povodom kršenja socijalnog dijaloga, te usvajanja, od strane Vlade, teksta Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu dostavljenog od strane Ministarstva finansija, Skupština Saveza sindikata Crne Gore je donijela Odluku o organizovanju protesta, ukoliko socijalni dijalog ne bude nastavljen, te ukoliko se ne bude razamtrao usaglašeni tekst Zakona, koji je formiran od strane Radne grupe socijalnih partnera.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o radu je vraćen na dalju doradu.

2. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

Nakon skoro decenije od početka reforme penzionog sistema (Zakon stupio na snagu 2004.god.) , na inicijativu Ministarstva finansija pristupilo se daljoj reformi penzionog sistema u Crnoj Gori. U dostavljenom predlogu, predloženim izmjenama i dopunama Zakona o PIO jasno je bio zanemaren socijalni karakter ovog zakona, demografska politika, populaciona politika, politika zapošljavanja, obrazovanja. Zanemarena je činjenica da je ovdje riječ o sistemskom zakonu , čije izmjene i dopune, kako su bile predložene, sigurno bi dovele do „domino efekta“ sa negativnim posledicama za sve.

Savez sindikata Crne Gore je na dati predlog dao sledeće primjedbe: *Član 2 predloga Zakona, kojim se predlaže povećanje i izjednačavanje godina života, potrebnih za ostvarivanje starosne penzije sa 60 za žene i 65 za muškarce, na 67 godina i za muškarce i za žene i povećanje penzijskog staža sa 15 na 25 godina, je neprihvatljivo; neprihvatljivo je usklađivanje penzije jednom godišnje, na osnovu statističkih podataka sa kretanjem indeksa potrošačkih cijena u prethodnoj godini, i to ako je % rasta, odnosno pada veći od 2%, te je predloženo zadržavanje postojeće odredbe Zakona (Švajcarska formula); neprihvatljivo je i dodavanje 5 godina za sticanje uslova za porodičnu penziju, kao i isključenje mogućnosti za usklađivanje novčane naknade za tjelesno oštećenje i prava na dodatak za pomoć i njegu.*

SSCG je tom prilikom istakao i da se treba obezbjediti, kod ostvarivanja prava na starosnu penziju posebna zaštita invalidima rada II i III kategorije invalidnosti, ženama-majkama, kao i zaposlenima na radnim mjestima sa beneficiranim radnim stažom na način da se starosna granica ne pomjera, ili da se skрати, ovim kategorijama osiguranika najmanje za dvije godine, kao i ispitivanje mogućnosti skraćenja starosne granice zaposlenih na pojedinim poslovima u zdravstvu, komunalnoj djelatnosti i drugim djelatnostima gdje su otežani uslovi rada i čije izvršavanje zahtjeva zaposlenje mladih osoba.

Nakon održane javne rasprave, u organizaciji Saveza, te pregovora sa predstavnicima Ministarstva rada i socijalnog staranja i Ministarstva finansija, dostavljen je novi, inovirani tekst predloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu.

Iako je inovirani predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju bio znatno bolji od prvobitnog, SSCG je smatrao da su ipak zadržana negativna rješenja.

Savez sindikata je povodom ovog teksta ponovo održao niz javnih rasprava (sjeverna, južna i centralna regija) da bi se na Skupštini Saveza sindikata Crne Gore (VII Vanredna sjednica, održana dana 24.11.2010.god.) zauzeli sledeći stavovi: *za Savez sindikata Crne Gore nije prihvatljivo povećanje starosne granice na 67 godina za muškarce i žene, (član 3 Predloga Zakona) već smatra da se treba zadržati rješenje iz važećeg Zakona, u cjelosti; nije prihvatljivo jednogodišnje usklađivanje penzija, te kao najbolje rješenje treba i dalje primjenjivati Švajcarsku formulu; smatra da poseban staž treba predvidjeti i za žene koje rode ne samo treće već i svako naredno dijete (član 12 Predloga Zakona), kao i za žene koje imaju usvojenu djecu; Savez sindikata Crne Gore je protiv predviđenog umanjenja od 0,35%*

na mjesečnom nivou 4,2 na godišnjem, za prijevremenu starosnu penziju (član 6 Predloga Zakona) te predlaže da za isti treba predvidjeti niži procetualni iznos.

Postavilo se i pitanje da li predložene reforme prate i adekvatne analize po pitanju demografskih kretanja, politike zapošljavanja, suzbijanja siromaštva i dr. kao i adekvatne strategije koje bi išle uporedo sa ovom reformom te opravdali istu.

Konstatovano je da održiv i funkcionalan sistem penzionog i invalidskog osiguranja može postojati jedino i isključivo u ambijentu zdrave ekonomije i visokog stepena zaposlenosti, što treba da bude primarni cilj svake reforme, te da bez pravovremene i efikasne implementacije zakonskih propisa, otvaranja novih radnih mjesta i omogućavanja daljeg zapošljavanja, penzijski sistem u Crnoj Gori i dalje neće biti održiv.

3. Zakon o inspekciji rada

Polazeći od toga da oblast radnih odnosa regulišu više zakonskih i podzakonskih akata, te da nadzor nad primjenom Zakona o radu, kao opštem propisu o radu i drugih propisa iz oblasti radnog zakonodavstva, kolektivnih ugovora i ugovora o radu, odnosno posebnih ugovora o radu kojima se uređuju prava, obaveze i odgovornosti zaposlenih, vrši nadležno ministarstvo preko inspekcije rada, Savez sindikata je smatrao da je potrebno raditi na kodifikaciji regulative kojom se uređuje nadležnost inspekcije rada, a treba razmisliti i o kodifikaciji cjelokupnog sistema inspeksijske kontrole, posebno u dijelu opštih i zajedničkih pitanja koja se odnose na sve inspeksijske oblasti rada.

Savez sindikata je bio mišljenja da inspektori rada za svoj rad treba da imaju adekvatnu zaradu, da izvještaji o inspeksijskoj kontroli moraju biti više prisutni u javnosti, te da je nužno i sprovođenje aktivnosti u cilju formiranja elektronske baze podataka. SSCG je smatrao da se mora razmisliti i o mogućnosti uspostavljanja jedinstvenog inspeksijskog organa-inspektorata na nacionalnom nivou.

Činjenica je da je predloženi tekst Zakona o inspekciji rada daleko bolji od važećeg s obzirom da predviđa nova rješenja: organizacije inspekcije rada (čl. 3), saradnja sa drugim inspekcijama, organima i organizacijama (čl.5), tehnički i drugi uslovi za rad inspektora (čl. 7), obaveza čuvanja identiteta podnosioca inicijative (čl. 12), obavještanje poslodavca i predstavnika sindikata (čl. 18).

Savez sindikata smatra da ovim Zakonom treba predvidjeti i normu o radnopravnom statusu inspektora (nejasna norma data u članu 7 Zakona-stabilnost zaposlenja) zatim, o inspeksijskim zvanjima (na pr. viši inspektor, mlađi inspektor), te pored opštih uslova predvidjeti i posebne uslove – radno iskustvo u struci i sl.

Pored opštih primjedbi date su i pojedinačne primjedbe koje su proslijeđene predlagaču Zakona na dalji postupak.

Zakon o inspekciji rada povučen je iz procedure.

4. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti

Skupština Saveza sindikata Crne Gore je na sjednici održanoj dana 23. 12. 2010. godine razmatrala predložene izmjene i dopune Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti.

Zauzet je stav da su ponuđeno rješenja dosta neozbiljno urađena, te, ukoliko i dalje pitanje porodijskog odsustva ostane definisano, kako je predviđeno, Zakonom o radu, da se istim predvidi identično rješenje definisano Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti. SSCG je smatrao da se, prilikom izrade izmjena i dopuna ovog Zakona, nije vodilo računa o rastu stope nataliteta (u 11 opština Crne Gore vlada bijela kuga), te da moramo iskoristiti

pozitivna rješenjima zemalja iz okruženja (Hrvatska), u kojima je visina refundacije za porodiljsko odustvo znatno viša, te da se ista obezbjeđuje i za žene-majke, koje su nezaposlene i koje se nalaze na evidenciji biroa rada, kao i za majke-studentkinje.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti je povučen iz procedure.

5. Zakon o reprezentativnosti sindikata

Zakon o reprezentativnosti sindikata, predstavlja jednu novinu u zakonodavstvu Crne Gore, s obzirom da se istim po prvi put definiše i detaljnije obrađuje pitanje sindikata u Crnoj Gori.

Ovaj Zakon, u čijoj izradi su učestvovala predstavnici sva tri socijalna partnera, je izazvao mnoge burne reakcije, posebno sindikalaca, koje isti direktno i dotiče.

U toku implementacije usvojenog Zakona u praksi javili su se mnogi problemi, prvenstveno kada je riječ utvrđivanje reprezentativnosti sindikata kod poslodavca. Naime vrijelme je pokazalo da ovaj Zakon jednim dijelom daje prostora za zloupotrebu od strane poslodavca, tj. preferiranje i formiranje „ličnih“ sindikata, koji djeluju u interesu menadžmenta i rukovadstva, a na štetu zaposlenih i sindikalizma.

Na gore navedene propuste SSCG je ukazivao i ukazuje, ali nelogučnosti ovog tipa nijesu postale specifikum vezan za sindikalne organizacije kod poslodavaca, već se isti problem počeo javljati i kada je riječ o utvrđivanju reprezentativnosti na nivou grana.

Shodno zakonu, formiran je i Odbor za utvrđivanje reprezentativnosti, od predstavnika svih socijalnih partnera, koji odlučuje o ispunjenosti uslova za reprezentativnost na nacionalnom i granskom nivou, dok reprezentativnost kod poslodavca utvrđuje sam poslodavac.

Shodno odredbama Zakona o reprezentativnosti sindikata („Sl. list CG”, broj 26/2010) pristupilo se postupku utvrđivanja reprezentativnosti sindikata na svim nivoima sindikalnog organizovanja. S tim u vezi, a polazeći od značaja ovog Zakona, te prava i obaveza utvrđenih istim, dostavljeno je svim predsjednicima sindikata djelatnosti-grana i predsjednicima opštinskih sindikalnih povjereništava Upustvo za primjenu Zakona o reprezentativnosti sindikata, kao i forma obrazaca, koje je uradila Stručna služba SSCG, sa ciljem upoznavanja članstva i sindikalnih organizacija, članica Saveza sindikata Crne Gore, o načinu postupanja po odredbama Zakona.

U skladu sa odredbama Zakona o reprezentativnosti, utvrđena je reprezentativnost Saveza sindikata Crne Gore, te u skladu sa tim i pravo SSCG, kao jednog od socijalnih partnera, na kolektivno pregovaranje i zaključivanje kolektivnog ugovora na nacionalnom nivou; učešće u rješavanju kolektivnih radnih sporova; učešće u radu Socijalnog savjeta i drugih tripartitnih i multipartitnih tijela na nacionalnom nivou, kao i druga prava, utvrđena posebnim zakonima. Takođe utvrđena je reprezentativnost 14 granskih sindikata, članica SSCG, a u toku je postupak za utvrđivanje reprezentativnosti za još 4 granska sindikata.

Na kraju, složenim izazovima visoke nezaposlenosti i siromaštva, rastuće nesigurnosti posla unutar procesa restrukturiranja, privatizacije i liberizacije ekonomije, odnosno njihovih brojnih posledica po sindikalno organizovanje, poput gubitka velikih privrednih društava, pada broja članova sindikata, dodatno je doprinio i novi Zakon o reprezentativnosti sindikata, koji je stupio na snagu 15. maja 2010. godine. SSCG smatra da se ovim Zakonom neće postići njegov osnovni cilj-utvrđivanje i zaštita sindikata kao samostalne i nezavisne organizacije zaposlenih u koju se oni dobrovoljno udružuju radi zastupanja svojih prava i obaveza koja proističu iz rada i po osnovu rada iz razloga što se tim Zakonom utvrđuje samo postupak

reprezentativnosti sindikata, a ne i položaj Sindikata u odnosu na druge društvene subjekte. Savez sindikata je tražio donošenje posebnog Zakona o sindikatima.

6. Zakon o Fondu rada

Shodno Zaključku, broj 02-1621/6, od 12.12.2009.godine, sa sjednice Skupštine SSCG, održane 30.11.2009. godine, na predlog Zakona o Fondu rada date su sledeće primjedbe: podržano je formiranje Fonda rada, s tim da se kroz njega moraju isplatiti sva radnička potraživanja koji su ostali bez posla usled proglašenja tehnološkog viška, stečaja u preduzeću, likvidacijom preduzeća od početka tranzicije koji to nisu ostvarili.

Istaknuto je da se moraju definisati jasni kriterijumi te da isplatu treba vršiti redosledom uvođenja stečaja i likvidacije u preduzećima. Takođe je napomenuto da je nužno preciziranje roka u kome je Upravni odbor Fonda dužan da odluči po zahtjevu, kao i rok za isplatu potraživanja.

7. Zakon o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti

Shodno Zaključku, broj 02-1621/5, od 02.12.2009. godine, sa sjednice Skupštine SSCG, održane 30.11.2009. godine, dostavljene su primjedbe predlozi i sugestije na Predlog Zakona o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti.

Zauzet je stav da se član 52. ovog zakona izmjeni jer su drastično uskraćena prava korisnika novčane naknade sa Zavoda za zapošljavanje, nakon prestanka radnog odnosa u odnosu na ranija zakonska rješenja. Konkretno je dat predlog da se svim licima na evidenciji Zavoda za zapošljavanje, usled prestanka radnog odnosa treba produžiti korišćenje novčane naknade za čitavo vrijeme t.j. do zaposlenja ukoliko aktivno traže posao. Ove primjedbe Saveza sindikata nisu uvažene.

8. Zakon o zabrani zlostavljanja na radu

Ovakav Zakon predstavlja jednu pozitivnu novinu u našem pozitivnom radnom zakonodavstvu. Usvajanjem ovog Zakona poboljšao bi se položaj zaposlenih te bi se spriječili mnogi vidovi zlostavljanja na radu, kako između zaposlenih tako i između zaposlenih i poslodavca, odnosno nadređenih. Sprečavanjem svakog aktivnog ili pasivnog ponašanja na radu ili u vezi sa radom od strane poslodavca ili zaposlenog ili grupe zaposlenih svakako bi doprinijelo stvaranju pozitivnog radnog ambijenta te pospješivanju produktivnosti i efikasnosti u radu.

Međutim, predmetni Predlog Zakona iako predstavlja pozitivnu novinu, u svojim odredbama sadrži određene nedorečenosti koje mogu stvoriti dubioze te neadekvatno tumačenje i implementaciju istog.

B) KOLEKTIVNO PREGOVARANJE I KOLEKTIVNI UGOVORI

U brojnim konvencijama MOR-a i drugim međunarodnim pravnim instrumentima sadržane su norme, smjernice i preporuke koje govore da su saglasnost i konsenzus socijalnih partnera (države, sindikalnih i poslodavačkih organizacija) najbolji put za postizanje brzog i

trajnog ekonomskog i socijalnog razvoja. U tom kontekstu, jedan broj konvencija i preporuka MOR-a je izričit, naročito one koje se odnose na norme i standarde u obalsti kolektivnog pregovaranja kao i o slobodi udruživanja i zaštiti prava na organizovanje.

Jedna od teškoća sindikalnog pokreta je da konvencije MOR-a često pružaju ograničenu zaštitu u području prava na kolektivno pregovaranje.

Tako Konvencija MOR-a broj 98 podstiče dobrovoljne pregovore između poslodavačkih i radničkih organizacija, no ne obavezuje poslodavca na pregovore. Tako je i Zakonom o radu predviđeno da su učesnici u zaključivanju kolektivnog ugovora dužni da pregovaraju. No i pored toga činjenica je da u kolektivnom pregovaranju uvijek ima problema posebno od drugog socijalnog partnera.

Jedna od linija „napada“ na kolektivne pregovore ide kroz postupanje Vlade – pokušajem uticanja na rezultate pregovora, odbijanjem ili prekidanjem procesa pregovora, kao i odugovlačenjem zaključivanja kolektivnog ugovora. Takvi slučajevi su prisutni kod ustanova koje se finansiraju iz Budžeta, u kojim slučajevima Vlada Crne Gore tvrdi da u Budžetu Crne Gore nema dovoljno sredstava za povećanje zarada, nakanada zarada i drugih primanja, te na taj način onemogućava određivanje zarada kolektivnim pregovaranjem i zaključivanje kolektivnih ugovora. Zbog tako prisutnih problema, organi pojedinih granskih sindikata organizovali su štrajkove, kao jedan od vidova sindikalne borbe za zaštitu svojih ekonomskih i profesionalnih interesa (Sindikata zdravstva, Sindikata sudstva)

Shodno odredbama Zakona o radu iz 2008. godine pristupilo se zaključivanju izmjena i dopuna Opšteg kolektivnog ugovora, kao i zaključivanju izmjena i dopuna granskih kolektivnih ugovora, stim što ističemo da je do sada zaključeno svega dva granska kolektivna ugovora, dok većina ostalih su u toku postupka pregovora.

Podvlačimo da se u postupku kolektivnog ugovaranja dosta kasnilo, te na taj način nije ispoštovan rok od godinu dana shodno odredbama Zakona o radu.

1. Opšti kolektivni ugovor o izmjenama i dopunama Opšteg kolektivnog ugovora

Zaključivanjem Opšteg kolektivnog ugovora o izmjenama i dopunama Opšteg kolektivnog ugovora, kojim se utvrđuje minimum prava zaposlenih utvrđena je minimalna zarada u iznosu od 30% prosječne zarade na nacionalnom nivou, kojom je zaštićena kategorija zaposlenih sa najmanjim primanjima (čija zarada se obračunavala u iznosu od 55 E), a samim tim je stvorena osnova za likvidnost Fonda PIO, zadržani su koeficijenti složenosti grupa poslova, koji se množi sa obračunskom vrijednošću koeficijenta, u bruto iznosu; propisano je da će se posebnim sporazumom potpisnika ovog Kolektivnog ugovora urediti postupak i način utvrđivanja obračunskog koeficijenta.

Skupština Saveza sindikata je sugerisala da se granski sindikati i sindikalne organizacije, u pregovorima sa poslodavcima izbere da svojim kolektivnim ugovorima predvide veći obim prava zaposlenih utvrđenih OKU.

Izmjene i dopune Opšteg kolektivnog ugovora zaključene su dana 3. novembra 2010. godine od strane ovlašćenih subjekata Saveza sindikata Crne Gore, Unije poslodavaca Crne Gore i Vlade Crne Gore.

2. Sporazum o utvrđivanju obračunske vrijednosti koeficijenta

Shodno odredbama Opšteg kolektivnog ugovora o izmjenama i dopunama Opšteg kolektivnog ugovora, potpisnici istog su zaključili Sporazum o utvrđivanju obračunske vrijednosti koeficijenta i startnog dijela zarade u bruto iznosima, kojim je utvrđena formula

za obračun zarada obračunska vrijednost koeficijenta, startni dio zarade (topli obrok i 1/12 regresa za korišćenje godišnjeg odmora) u bruto iznosima i procentu ukupne zarade u bruto iznosu za prevenciju radne invalidnosti i rekreaciju zaposlenih.

Sporazum je u primjeni od 1. januara 2011. godine, od kada se i zarade obračunavaju po novoj formuli.

Povodom izmjena i dopuna Opšteg kolektivnog ugovora i podnijeta je Ustavnom sudu Inicijativa za ocjenu ustavnosti i zakonitosti od strane Unije slobodnih sindikata Crne Gore i Opštinskog sindikalnog povjereništva Podgorica, kao i povodom Sporazuma o utvrđivanju obračunske vrijednosti koeficijenta, od strane Unije slobodnih sindikata Crne Gore.

Postupak rješavanja po ovim inicijativama je u toku.

C) O MEMORANDUMIMA

1. Memorandum o saradnji koji uspostavlja osnovne principe i područja saradnje između potpisnika, sa ciljem povećanja zapošljivosti i zapošljavanja lica sa invaliditetom

Memorandum je potpisan od strane: Ministarstva rada i socijalnog staranja CG, Zavod za zapošljavanje CG, Unija poslodavaca CG, Savez sindikata CG, Unija slobodnih sindikata CG, Zajednica opština CG, Savez slijepih CG, Savez organizacija gluvih i nagluvih CG, Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju-Naša inicijativa, Udruženje mladih sa hendikepom CG, Udruženje paraplegičara CG.

Oblast saradnje predviđena Memorandumom je: unaprijeđenje statističke evidencije o licima sa invaliditetom, kako sa aspekta ponude tako i sa aspekta tražnje; razvijanje zajedničkih projekata i programa kojima je cilj poboljšanje mogućnosti zapošljavanja lica sa invaliditetom; organizovanje sastanaka sa poslodavcima koji imaju potencijalne mogućnosti za zapošljavanje lica sa invaliditetom; organizovanje sajмова zapošljavanja lica sa invaliditetom; podrška samozapošljavanju lica sa invaliditetom; organizovanje zaštitnih radionica i dr.

2. Memorandum o socijalnom partnerstvu u okolnostima djelovanja globalne ekonomske krize

Memorandum je potpisan od strane Ministarstva zdravlja, rada i socijalnog staranja, Saveza sindikata Crne Gore i Unije poslodavaca Crne Gore, dana 29. aprila 2009. godine.

Tom prilikom strane potpisnice su se obavezale na sledeće: Vlada će predano raditi na unapređenju legislativnog okvira za dalji razvoj tržišne ekonomije, na unaprijeđenju efikasnosti administracije, motivisanju i boljem korišćenju privrednih kapaciteta na lokalnom i nacionalnom nivou, stimulisanju supstitucije uvoznih domaćim proizvodima, podršci privrednim društvima, prevashodno MSP i dr; poslodavci neće za vrijeme trajanja krize pribjegavati otpuštanju zaposlenih i po cijenu profita, u kojem slučaju sindikat neće pribjegavati štrajku, kao legalnom vidu sindikalne aktivnosti za ostvarenje prava zaposlenih, dajući time pun doprinos prevazilaženju krize. Socijalni partneri su se saglasili da se svi problemi rješavaju kroz socijalni dijalog i pregovore, te da će dinamizirati aktivnosti na rješavanju ostalih pitanja iz domena socijalnog dijaloga (usklađivanje kolektivnih ugovora sa Zakonom o radu, zaživljavanje Fonda rada i definisanje izvora sredstava za njegovo

funkcionisanje, izrada socijalnih kartona, podršci projekata solidarne stambene izgradnje, otklanjanje biznis barijera na lokalnom i nacionalnom nivou).

Socijalni partneri su se saglasili i da kontinuirano analiziraju negativne posledice globalne ekonomske krize i prate glavne ekonomsko-socijalne trendove u Crnoj Gori, te da će kroz konstantno vođenje socijalnog dijaloga predlagati mjere za suzbijanje negativnih posledica krize. U tom cilju predviđeno je i formiranje Radne grupe koju će činiti predstavnici socijalnih partnera i eksperata iz oblasti ekonomije, prava i socijalne politike.

3. Memorandum o načinu i dinamici isplate otpremnina licima za čijim radom je prestala potreba u periodu jul 2000.-decembar 2007.godine

Memorandum je zaključen dana 4. jula 2008.godine, između Ministarstva zdravlja, rada i socijalnog staranja i Saveza sindikata Crne Gore. Ministarstvo i sindikat su se sporazumjeli, da se svim licima za čijim radom je prestala potreba u periodu jul 2000.-decembar 2007. godine, a koja nisu ostvarila pravo na isplatu otpremnine, ista isplati u iznosu od 1.926,55 €

Sredstva u iznosu od 16.5 mil. Eura je obezbijeđeno od strane Ministarstva zdravlja, rada i socijalnog staranja, a isplata se vršila na osnovu spiskova sačinjenih od strane Sindikata.

Nakon završetka aktivnosti shodno zaključenom Memorandumu, bivši zaposleni tuže Savez sindikata Crne Gore, a sudovi po završetku rasprave donose presude u korist tih bivših radnika. Zbog svega toga, a usled blokade računa SSCG, koja traje više od godinu dana, onemogućen je nesmetan rad Saveza, dok zaposlenima u Savezu se ne isplaćuju zarade.

Izvršenjem pravosnažnih sudskih presuda narušena su osnovna ljudska i sindikalna prava zaposlenih u SSCG, garantovana Ustavom Crne Gore i Konvencijama MOR-a (broj 87 i 98).

Konvencijama MOR-a izričito su propisana osnovna prava koja su temelj za prakticiranje slobode udruživanja, među kojima su i: pravo na pravično suđenje od strane nezavisnog i nepristrasnog suda i pravo na zaštitu imovine sindikalnih organizacija, pravo na nepovredivost sindikalnih posjeda, te nesmetanja korespodencije ili telefonskih razgovora, pravo na zaštitu sindikalnih fondova i imovine od intervencije javnih vlasti.

Zbog vođenja sudskih postupaka i presuđivanja na štetu SSCG, te zbog skidanja sredstava sindikalne članarine sa računa Saveza sindikata, da bi se izmirile obaveze, isplatile otpremnine bivšim radnicima-žrtvama tranzicije, a koju akciju je pokrenuo SSCG, SSCG je došao u situaciju da ne može da radi i djeluje u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima, jer su mu zbog prethodno navedenih činjenica narušena osnovna ljudska i sindikalna prava.

D) SINDIKALNI PLURALIZAM I ORGANIZACIONO KADROVSKA IZGRADNJA SAVEZA

Na sindikalnoj sceni, krajem 2008.godine formirana je druga sindikalna centrala, Unija slobodnih sindikata Crne Gore, čije članice su se, 2007. godine, odlučile, pred održavanje Prvog dijela XIII Kongresa SSCG, na istupanje iz okvira do tada jedinstvenog Saveza sindikata Crne Gore..

Ističemo da sindikalni pluralizam, tj. organizovanje zaposlenih unutar više, nezavisnih i međusobno konkurentnih sindikata imao je svoje brojne i složene posledice, kako po odnose unutar svakog od sindikata, tako i po ukupnu pregovaračku moć zaposlenih u odnosima sa poslodavcima i državom.

Prije svega sama mogućnost nezadovoljnog članstva da formira novi, ili pak pređe u neki od drugih sindikata, predstavljala je ozbiljnu prepreku u zaštiti položaja zaposlenih.

Kako je i druga sindikalna centrala, shodno Zakonu o reprezentativnosti sindikata, dokazala svoju reprezentativnost, ipak Savez sindikata Crne Gore, imajući u vidu njegov historijski značaj i ulogu u svom sastavu ima većinu sindikalnog članstva.

Podijeljenost sindikata i njihovi međusobni sporovi i sukobi naravno da vode stanju nemoći sindikata i zaposlenih.

Statut Saveza sindikata Crne Gore (novi) usvojen je na drugom dijelu XIII Kongresa, održanom 29. marta 2008. godine a isti je, po prvi put objavljen u Službenom listu CG, broj 26/2008, te je na taj način bio dostupan za svo sindikalno članstvo.

Shodno Statutu SSCG-a, u Savez sindikata Crne Gore su udruženi 23 sindikata djelatnosti-grana, koji funkcionišu i kroz 21 opštinsko sindikalno povjereništvo, kao unutrašnji oblik organizovanja. U okviru organa Saveza aktivno djeluju i mreža žena i mreža mladih.

U izvještajnom periodu, tj krajem 2009.godine zbog podnošenja ostavke Generalnog sekretara, Skupština SSCG je krajem 2009. godine, shodno odredbama Statuta, imenovala vršioca dužnosti Generalnog sekretara.

Savez sindikata Crne Gore, suočen sa mnogim problemima kako organizacione tako i finansijske prirode, a na inicijativu većine granskih sindikata je donio Odluku o održavanju XIV (vanrednog) Kongresa. U cilju reforme ove organizacije pristupilo se i izradi predloga novog Statuta SSCG, kojim se, između ostalog predviđa ukрупnjavanje sindikata djelatnosti-grana, kao i reforma teritorijalnog organizovanja Saveza- regionalizaciji.

E) Akta Saveza sindikata Crne Gore, usvojena Shodno Statutu Saveza

Shodno odredbama Statuta Saveza sindikata Crne Gore, Skupština Saveza sindikata je donijela sljedeća akta:

- Pravilnik o imovini Saveza sindikata Crne Gore, broj 02-723/16, od 17. 05. 2010. godine;
- Pravila o organizaciji i načinu rada Odbora za edukaciju i informisanje, broj 02-723/17, od 17. 05. 2010. godine
- Odluku o profesionalnom radu u organima Saveza, broj 02-723/18, od 17. 05. 2010. godine;
- Odluku o osnivanju interesnih grupa u savezu, broj 02-723/19, od 17. 05. 2010. godine;
- Odluku o organizaciji Stručne službe Saveza sindikata Crne Gore, broj 02-723/20, od 17. 05. 2010. godine;
- Pravilnik o upotrebi i načinu službenih automobila, broj 02-723, od 17. 05. 2010. godine;
- Osnove Pravila o organizaciji rada, zadacima i načinu djelovanja opštinskih sindikalnih povjereništava, broj 02- 1574/16, od 23. 12. 2010. godine;
- Odluka o formiranju kancelarija Saveza, broj 02-1574/15, od 23. 12. 2010. godine;
- Odluku o utvrđivanju zarade, naknade zarade i drugih primanja za izabrana lica-nosioce funkcije u SSCG.

Donošenjem navedenih akata stvorila se normativna osnova za rad i djelovanje Saveza sindikata.

II - IZVJEŠTAJ O RADU PRAVNIH KANCELARIJA IZMEĐU

DVA KONGRESA

Besplatna pravna pomoć jedna je od značajnijih funkcija SSCG na zaštiti svoga članstva, koji u Savezu ostvaruje preko mreže pravnih kancelarija u Podgorici, Nikšiću, Baru, Kotoru, Mojkovcu i Beranama. Pravna pomoć se pruža svim zaposlenim članovima Saveza, kao i bivšim zaposlenim koji su ostali bez posla usled stečaja, likvidacije ili po osnovu tehnološkog viška.

Osnov djelovanja svih kancelarija čine pravila o radu, usvojena od Skupštine Saveza sindikata Crne Gore.

Kancelarije su nastale tokom 2002. godine kao rezultat saradnje SSCG sa italijanskim institutom za saradnju sa zemljama u razvoju. Sredinom decembra 2001. godine zaključen je sporazum sa pomenutim institutom radi realizacije programa koji je nazvan »Crna Gora: Otvaranje polivalentnih centara u oblasti prava i promocije rada«. Tom prilikom je konstatovano da je taj program prva prilika za trajni zajednički rad i uvod za druge inicijative obrazovnog, ekonomskog i socijalnog karaktera, sa intencijom jačanja veza između SSCG i UIL-a radi traganja za zajedničkim strategijama stabilnosti i socijalnog i ekonomskog razvoja Crne Gore i čitavog Balkana.

U prvoj fazi realizacije programa tokom 2002. godine otvorene su kancelarije pravne pomoći u Podgorici i Budvi (koja je kasnije premještena u Kotoru) i Bijelom Polju (koja je kasnije premještena u Mojkovcu) dok je početkom 2004. godine proširena mreža pravnih kancelarija sa još tri i to u Nikšiću, Baru i Pljevljima (kasnije premještena u Beranama). U početnom radu glavni rukovodilac projekta pravnih kancelarija sa Crnogorske strane bio je Danilo Popović Predsjednik SSCG a koordinator svih kancelarija advokat Vesna Čejović sve do 2005. godine kada je za koordinatora izabrana Svetlana Jovović do 2008. godine kada je na mjesto rukovodioca imenovan Goran Čulafić.

U tom periodu kancelarije su pružale pomoć u ostvarivanju i unapređivanju prava zaposlenih iz radnog odnosa kao i vodila druge aktivnosti u kojima je bilo potrebno djelovati u pravcu zaštite interesa radnika i građana Crne Gore (oblast privatizacije, aktivnosti u normativnoj djelatnosti i dr.) pa bi se svi ti poslovi mogli razvrstati u nekoliko kategorija i to:

- prvne pomoći pojedincima i kolektivima;
- pomoć Saveza sindikata u oblasti sindikalnog preduzetništva;
- pravna pomoć u pitanjima privatizacije;
- pomoć u postupku osnivanja udruženja manjinskih akcionara;
- normativna aktivnost (izmjene i dopune Zakona o radu, Zakona o privrednim društvima, Zakona o insolventnosti privrednih društava, Zakona o stečaju i likvidaciji, učešće u izradi Zakona o zdravstvu i zdravstvenom osiguranju, učešće u izradi Zakona o ekonomsko socijalnom savjetu, Zakona o dječjoj i socijalnoj zaštiti i dr.).
- aktivnosti edukovanja i informisanja;
- različiti seminari u vezi radnog prava i socijalnog dijaloga;
- izrada raznih informatora a posebno onih o pravima i obavezama manjinskih akcionara.

Od 2007. godine pa nadalje vođene su aktivnosti na zaštiti prava kako pojedinih zaposlenih tako i sindikalnih organizacija gdje je pružena pravna pomoć za oko 25 000 zaposlenih žrtava tranzicije iz oko 246 sindikalnih organizacija koji su u toku tranzicionog perioda ostali bez posla ne svojom krivicom a kojima su u preduzećima u kojima su do prestanka radnog odnosa bili stalno zaposleni ostale neisplaćene zarade neuplaćen staž na

obavezno penzijsko i zdravstveno osiguranje kao i neisplaćene otpremnine. Zbog svega navedenog došlo je do ovako velikog obraćanja zaposlenih za pružanje pravne pomoći.

U toku 2008. godine Savez sindikata u saradnji sa Vladom Crne Gore u cilju zaštite zaposlenih pokrenuo je akciju na formiranju tripartitnih radnih grupa čiji zadatak je bio da se utvrdi stanje u privrednim preduzećima u Crnoj Gori, kao i da se svim zaposlenim za čijim radom je prestala potreba u periodu od 2000. do 2007. godine isplate zaostale zarade u visini najniže cijene rada od 55 eura kao i da im se poveže radni staž na ovaj iznos a takođe da se iznađu mogućnosti da se svim tim radnicima isplati otpremnina u visini od 1926,55 eura. Nakon završetka rada tripartitnih radnih grupa došlo je do potpisivanja Memoranduma između Ministarstva rada i socijalnog staranja i Saveza sindikata Crne Gore kojim je opredijeljena novčana pomoć u iznosu od 16,5 miliona eura za isplatu otpremnina za oko 8500 hiljada radnika žrtava tranzicije, a takođe je za sve zaposlene iz bivših društvenih preduzeća isplaćena zarada kao i povezan radni staž, a u svim tim aktivnostima od strane pravnih kancelarija pružana je pravna pomoć kako bivšim radnicima tako i predsjednicima granskih sindiakta i OSP-a koji su bili glavni nosioci ovih aktivnosti, oko prikupljanja dokumentacije vezano za isplatu potraživanja ovih radnika. Nakon završetka ovih aktivnosti rad pravnih kancelarija je intenziviran sa velikim brojem zahtjeva i traženja pravne pomoći za bivše radnike kojima je radni odnos prestao prije 2000-te godine a koji nijesu obuhvaćeni potpisanim memorandumom a čija potraživanja je bilo moguće naplatiti samo prijavom kod novoosnovane institucije Fonda rada te je i tim radnicima pružena pravna pomoć u dijelu prikupljanja dokumentacije vezane na ostvarenje njihovih prava. Kada govorimo o ovim radnicima kao i dijelu radnika koji nijesu ostvarili svoje pravo shodno potpisanom Memorandumu karakteristično je i to da je veliki broj radnika nezadovoljan zbog neostvarivanja svog prava shodno potpisanom memorandumu kako zbog neblagovremenog prijavljivanja tako i sumnje da im ta potraživanja neće biti isplaćena, podnijeli su tužbe nadležnim sudovima u Crnoj Gori zbog čega je Savez sindikata angažovao advokatsku kancelariju »Lukšić« koja je po tužbama ovih radnika zastupala Savez sindikata sve do 15. januara 2011. godine kada je otkazom punomoćja pravnim kancelarijama predato 47 nezavršenih predmeta, a zastupanje u nezavršenim postupcima preuzeli su zaposleni u pravnim kancelarijama SSCG. U toku zastupanja advokatske kancelarije izgubljeno je 7 sporova po tužbama bivših radnika korporacije »Jakić« Pljevlja te je sa računa SSCG skinuto oko 850 hiljada eura što je ovu instituciju dovelo u veoma nezavidnu situaciju. Presude u ovoj pravnoj stvari donesene su od strane Osnovnog i Višeg suda u Podgorici, dok su postupci u istoj pravnoj stvari kod ostalih sudova u Crnoj Gori završavani odbijanjem ili povlačenjem takvih postupaka. Na pravosnažne i izvršne presude uložena je revizija Vrhovnom sudu Crne Gore koja je odbijena kao nedopuštena iz razloga što se radi o pojedinačnom iznosu od 1926,55 eura kao i Ustavna žalba, te je nakon što su iscrpljeni svi redovni i vanredni pravni lijekovi pokrenut postupak regresne tužbe pred Osnovnom sudom u Podgorici protiv države Crne Gore radi povraćaja ovih sredstava čiji postupak je u toku.

Od ukupno 55 postupaka pokrenutih po tužbi bivših radnika protiv Saveza sindikata Crne Gore do danas doneseno je 7 presuda za oko 440 radnika kojima je prihvaćen tužbeni zahtjev kao i 3 pojedinačne presude kojima je takođe prihvaćen tužbeni zahtjev tužilaca.

Kod 26 postupaka po tužbi oko 6550 bivših radnika došlo je do povlačenja tužbenog zahtjeva.

Kod 5 tužbenih zahtjeva donesene su odbijajuće presude Osnovnog i Višeg suda.

Trenutno je 12 postupaka u toku za oko 480 bivših radnika.

Zbog svih ovih okolnosti rad pravnih kancelarija u posljednje dvije godine odvija se u znatno složenijim i otežanim okolnostima, posebno ako se uzme u obzir u kakvim uslovima i sa kakvom opremljenošću rade zaposleni u pravnim kancelarijama, a koji su bili u obavezi da pribave sve neophodne dokaze od Fonda rada, Fonda PIO, Ministarstva rada i socijalnog

staranja kao i Vlade Crne Gore o ispunjenju preuzetih obaveza shodno potpisanom Memorandumu.

Djelatnost Saveza na pružanju besplatne pravne pomoći pokazalo se opravdanom i od velikog je značaja za članstvo u Savezu. Na taj način je shvaćeno i od strane zaposlenih u ovim kancelarijama, tako da je njihov dosadašnji rad protekao u međusobnom uvažavanju, razmjeni iskustava informacija, te stalnoj edukaciji kako bi zaštita prava članova saveza bila stručna potpuna i u skladu sa novim izazovima i dešavanjima.

U posljednje vrijeme zapaža se da je veliki broj obraćanja zbog nezakonitog prestanka radnog odnosa, neisplaćenih zarada i drugih naknada, kao i neuplaćivanja doprinosa na obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje, bespravnog umanjenja zarada, neosnovano povedenih disciplinskih postupaka, blagovremene prijave potraživanja i zaštita zaposlenih u svojstvu povjerilaca u pokrenutim stečajnim postupcima, pomoć oko osnivanja udruženja Manjinskih akcionara i upoznavanje sa pravima koja se obezbjeđuju po tom osnovu shodno odredbama Zakona o privrednim društvima te podnošenje tužbi zbog povrede prava iz radnog odnosa, obraćanja zbog neriješenih stambenih pitanja, a česti su slučajevi zaštite sindikalnih povjerenika zbog represivnih mjera od strane poslodavca zbog njihovih sindikalnih aktivnosti.

Posebno značajna aktivnost zastupnika u pravnim kancelarijama zasniva se i na stručnoj pomoći koju pružaju predsjednicima sindikalnih organizacija u fazi izrade, usaglašavanja i utvrđivanja predloga kolektivnih ugovora kod poslodavca kojima se utvrđuju sva prava iz rada i po osnovu rada.

Kroz stalne kontakte i pružene savjete vrši se permanentna edukacija kako predsjednika sindikata tako i sindikalnog članstva koji se obraćaju kancelarijama.

I pored pomoći koja se pruža članovima sindikata ipak ostaje osjećaj pravne nesigurnosti iz razloga što obraćanje inspekciji rada ne daje adekvatne rezultate dok kod sudova zaposleni moraju voditi dugotrajne sudske postupke kako bi ostvarili svoja prava. To je glavna primjedba na rad sudova odnosno na efikasnost u rješavanju radnih sporova. Ti sporovi iako su po zakonu hitni vode se i po nekoliko godina prije nego li se donese prvostepena presuda. Iako je došlo do izmjena zakonskih propisa to nije doprinijelo efikasnosti radnih sporova, već se brojni individualni a rjeđe i kolektivni radni sporovi i dalje rješavaju na sudovima koji nemaju izraženu posebnost tako da se suđenje u ovim sporovima može osigurati samo ukoliko se obezbijedi rad specijalizovanih sudova rada gdje bi se radni sporovi rješavali u tripartitno sastavljenim vijećima.

Zaposleni u pravnim kancelarijama će radi što bolje i kvalitetnije zaštite zaposlenih i dalje nastaviti da razvijaju i unapređuju svoju djelatnost pri čemu će od velike pomoći biti iskustvo stečeno u ranijim godinama.

Budući zadaci:

- Aktivnosti za povećanje nivoa prava, odnosno aktivnosti protiv izmjene propisa kojima bi se umanjio dosadašnji nivo prava zaposlenih.
- Korišćenje svih pravno korišćenih sredstava za zaštitu ostvarivanja radnih prava.
- Evidentiranje ključnih problema i grubo kršenje propisa ili nedorečenih i nejasnih zakonskih propisa u pravcu primjene istih.
- Dalja saradnja na radno-socijalnom zakonodavstvu i drugim propisima od značaja za položaj prava zaposlenih.
- Razvijanje kulture socijalnog dijaloga unutar svakog preduzeća pojedinačno, kroz razgovore i savjetovanja sa pojedinim zaposlenim i predsjednicima sindikalnih organizacija.

Od 2005. godine rad pravnih kancelarija finansira Savez sindikata iz sopstvenih sredstava a kancelarije djeluju na regionalnom principu, za sjevernu, srednju i južnu regiju tako da mrežu sadašnjih kancelarija čine:

- Kancelarija u Podgorici, Ul. Novka Miloševa br. 29, koja pokriva opštine Podgorica, Danilovgrad i Cetinje. U kancelariji rade: Svetlana Jovović i Maja Žunjić-Mitrović diplomirani pravници.
- Kancelarija u Mojkovcu obuhvata opštine Mojkovac, Bijelo Polje, Pljevlja, Žabljak, Kolašin. Pravni zastupnik: Slobodanka Đurđić, diplomirani pravnik.
- Kancelarija u Baru na adresi Bulevar Revolucije, obuhvata opštine Ulcinj i Budvu. Pravni zastupnik Branka Vlahović diplomirani pravnik.
- Kancelarija u Nikšiću na adresi Ul. Narodnog heroja br. 10 obuhvata opštine Nikšić Plužine i šavnik. Pravni zastupnik Sonja Vujović diplomirani pravnik.
- Kancelarija u Kotoru, na adresi Ul. Njegoševa bb, zgrada (Jugooceanija) za opštine Kotor, Herceg Novi i Tivat. Pravni zastupnik: Miodrag Pejović, dipl.pravnik.
- Kancelarija u Beranama, za Berane, Andrijevicu, Plav i Rožaje. Pravni zastupnik: Čulafić Goran, dipl. pravnik, rukovodilac pravnih kancelarija SSCG.

III - OBLAST EKONOMSKE I SOCIJALNE POLITIKE

U izvještajnom periodu Savez sindikata Crne Gore bavio se ekonomskim i socijalnim pitanjima koja se direktno odražavaju na standard zaposlenih kao i drugih kategorija stanovništva. Pored toga, ovim pitanjima preko članova SSCG raspravljalo se i na Socijalnom savjetu.

Posebno su bila aktuelna pitanja povećanja cijena osnovnih životnih namirnica i energenata.

U cilju zaštite najugroženijeg dijela zaposlenih kao zaštitna kategorija uveden je institut minimalne zarade.

A) UTICAJ FINANSIJSKE I EKONOMSKE KRIZE NA CRNU GORU

1. Realni sektor

Globalna finansijska kriza i recesija u razvijenim zemljama reflektovala se sa zakašnjenjem i na Crnu Goru.

U 2009godini recesija je prekinula izuzetno brz privredni razvoj Crne Gore koji je ostvaren u periodu od 2005 do 2008godine, kada je prosječan rast BDP iznosio oko 8%.

Crnogorska privreda, iako mala zbog svoje visoke otvorenosti osjetila je efekte krize koji su se manifestovali kroz negativnu stopu rasta BDPa, pojavu budžetskog deficita, rast nelikvidnosti privrede, ali i rekordan priliv SDI i stabilizaciju bankarskog sektora.

Crna Gora je u trećem kvartalu 2010godine izašla iz recesije, dok prvu polovinu 2011godine karakteriše pozitivan, ali usporen rast.

Za razliku od prethodne krize, koja je svoje izvorište imala u privatnom sektoru, potencijalno nova kriza bi svoje izvorište mogla imati u javnom sektoru.

Realno je očekivati da novi talas krize bude slabijeg intenziteta od prethodnog, ali njegovo saniranje je mnogo teže, jer su javne finansije pre nabregnute i ostavljaju vrlo mali prostor za dodatne intervencije, tako da ukoliko dođe do recesije ona neće biti kratkotrajna.

Socio-ekonomski podaci

	2007	2008	2009	2010
Realni rast BDP	10,7	6,9	-5,7	2,5
BDP po stanovniku (u eurima)	4280	4908	4720	5008
Stopa inflacije (12/12)	7,7	6,9	1,7	0,7
Industrijska proizvodnja	0,1	-2,0	-32,2	17,5
Deficit/suficit Budžeta CG sa fondovima (%BDP)	6,7	-0,4	-5,6	-3,0
Državni dug (%BDP)	32,4	26,8	38,0	42,0

2. Javni sektor

Svakako, stanje u realnom sektoru odražava se na javni sektor.

Planirano je smanjenje broja zaposlenih u javnim službama za 5%, koje je u postupku, sa akcentom na lokalnu upravu.

Vlada je pripremila novi Pravilnik o normativima i standardima u obrazovanju, a obzirom na visinu sredstava izdvojenih iz Budžeta za obrazovanje (11%) neminovno povlači i činjenicu da će biti tehnoloških viškova.

Sa sličnim problemima se susreće i zdravstvo.

Reforma zdravstvene zaštite u Crnoj Gori započeta je 2004godine i završena je samo na primarnom nivou. Posljedica tih promjena je i da je došlo do promjena u broju zaposlenih. U narednom periodu slijedi reforma na sekundarnom i tercijalnom nivou.

3.Memorandum

Najava globalne ekonomske krize kao i tendencija pada privredne aktivnosti u zemlji usloveli su potpisivanje Memoranduma o socijalnom partnerstvu u okolnostima djelovanja globalne ekonomske krize a koji je potpisan 29.04.2009. godine.

- Memorandumom je predviđeno maksimalno zalaganje i odgovornost socijalnih partnera na očuvanju makro-ekonomske stabilnosti i korektnih privrednih odnosa. Vlada je preuzela obavezu na uvažavanju i sprovođenju fiskalnih, monetarnih i socio-ekonomskih mjera na predupređenju i otklanjanju mogućih posljedica globalne ekonomske krize, stvaranje daljih zakonskih okvira za razvoj tržišne ekonomije, unapređenje efikasnosti administracije, podrška privredi prvenstveno kroz MSP, motivisanje i bolje korišćenje privrednih kapaciteta na lokalnom i nacionalnom nivou. Stimulisanje supstitucije uvoznih domaćim proizvodima, reprogram kreditnih obaveza bez dodatnih troškova i davanju podrške za nove kreditne linije radi omogućavanja kontinuiteta rada.

Poslodavci su prihvatili obavezu da neće pribjegavati otpuštanju zaposlenih i po cijenu profita i da će to biti posljednja mjera u cilju prevazilaženje negativnog uticaja krize, obavezali su se i na poštovanje kolektivnog ugovora.

Sindikata se obavezao da neće pribjegavati organizovanju štrajka, ukoliko poslodavci ispoštuju data obećanja.

Socijalni partneri su se saglasili da se svi problemi rješavaju kroz socijalni dijalog i pregovore i obavezali se da će raditi na rješavanju značajnih pitanja iz domena socijalnog dijaloga a posebno aktivnosti na:

-usklađivanju kolektivnih ugovora sa Zakonom o radu (definisanje najniže zarade; definisanje mogućnosti uvođenja institute prinudnog odmora i smanjenje radne nedjelje – samo u krajnjoj nuždi i ne duće od 3 mjeseca tokom jedne godine)

- zaživljavanje Fonda rada i definisanje izvora sredstvava za njegovo funkcionisanje;
- izradi socijalnog kartona;
- podršci projektima solidarne stambene izgradnje;
- otklanjanje biznis barijera na lokalnom i nacionalnom nivou.

Socijalni partneri su se saglasili da kontinuirano prate negativne posljedice globalne ekonomske krize i ekonomsko-socijalne trendove u Crnoj Gori. U tom cilju formirana je i Radna grupa koju čine predstavnici socijalnih partnera i eksperata iz oblasti ekonomije, prava i socijalne politike.

Od opštih ciljeva predviđenih Memorandumom došlo je do odstupanja kod svih socijalnih partnera.

Nezadovoljstvo radnika zbog teškog materijalnog stanja dovelo je do organizovanja štrajkova i protestnih okupljanja.

Posebno su izraženi problemi u velikim privrednim sistemima (KAP, Boksiti, Željezara) gdje je Sindikat pružao logističku podršku na opravdanim radničkim zahtjevima.

U cilju rješavanja ostvarivanja potraživanja radnika (žrtve tranzicije) formiran je Fond rada.

B) ZARADE

1.Prosječne zarade

Prosječna zarada bez poreza i doprinosa za devet mjeseci 2011godine iznosi 485eura na nivou Crne Gore i veća je za 6 eura u odnosu na prosječnu zaradu iz 2010godine. Primjenom novih zakonskih propisa od 01.01.2010godine u zarade se obračunavaju i druga primanja.

U periodu od 2007 do 2011godine najniže zarade su primali zaposleni u ribarstvu i trgovini, a najveće u finansijskom posredovanju.

Zarade*	Godina					
	2007	2008	2009	2010	1-9 2011	9. 2011
Neto zarade	338	416	463	479	485	477
Bruto zarade	497	609	643	715	723	712

*od 2007godine primjenjuje se nova metodologija za obračun zarada, a od 2010godine u zarade je uključen topli obrok i 1/12 regresa.

2.Najniža cijena rada

Polazeći od činjenice da najniža cijena rada nije mijenjana od jula 2007 godine, a da je veliki broj poslodavaca koristio ovaj institut pri obračunu poreza i doprinosa za zarade

zaposlenih (bez obzira na radno mjesto i stepen stručne spreme) što će se direktno reflektovati na visinu penzija, a direktno utiče na budžet penzionog i zdravstvenog fonda, Savez sindikata je insistirao da se uvede institut minimalne zarade a koji je predviđen i Zakonom o radu.

<u>Najniža cijena rada</u> mjesec/godina	2007	2008-2010
januar-mart	52*	55
april-jun	53	55
jul-decembar	55	55

*Najniža cijena rada utvrđena Sporazumom socijalnih partnera.

3.Minimalna zarada

Krajem 2010 godine socijalni partneri su potpisali Izmjene i dopune opšteg kolektivnog ugovora. Izmjenama OKU utvrđeno je da minimalna zarada zaposlenog za standardni radni učinak i puno radno vrijeme za prosječno 176 časova u mjesecu ne može biti niža od 30% prosječne zarade u Crnoj Gori u prethodnom polugodištu.

Institut minimalne zarade treba da obezbijedi minimum socijalne i materijalne sigurnosti najslabije plaćenih zaposlenih, naročito u uslovima poremećaja u poslovanju, kada nije moguće ostvariti pravo na odgovarajuću zaradu. Na ovaj način se štite najugroženije kategorije zaposlenih, ali se utiče i na smanjenje sive ekonomije u oblasti radnih odnosa i pospešuje plaćanje poreza i doprinosa. Izmjenama Opšteg kolektivnog ugovora 2010godine došlo se do njegovog usaglašavanja sa Zakonom o radu u pogledu uvođenja instituta „obračunska vrijednost koeficijenta“ umjesto instituta „najniža cijena rada“ i utvrđivanja visine minimalne zarade.

4.Porezi i doprinosi za zarade

U okviru reforme poreskog sistema koja je sprovedena 2001godine donijet je Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica.

U proteklom periodu izvršene su tri izmjene i dopune Zakona.

Od 01.01.2007godine kada su u pitanju lična primanja značajno su smanjene stope poreza na lična primanja i uvedena je jedinstvena stopa koja iznosi 9%, s tim što je prelaznim i završnim odredbama ovog zakona propisan postepeni prelazak na ovu stopu, tako da se u 2007 i 2008godini primjenjivala jedinstvena stopa od 15%, u 2009godini 12% i od 01.01.2010godine se primjenjuje propisana stopa od 9%.

Druga bitna odredba je korišćenje prava na lični odbitak. Kod obračunavanja poreza na lična primanja na mjesečnom nivou u 2007, 2008 i 2009godini korišćeno je pravo na lični odbitak u iznosu od 70eura i na ovaj iznos nije se obračunavao porez na lična primanja.

Novim zakonskim rješenjima zadržan je iznos postojeće kumulativne stope doprinosa za PIO od 20,5%, uz izmjenu strukture stopa, tako da je stopa na teret zaposlenog povećana sa 12% na 15%, dok se stopa za poslodavca smanjila sa 8,5% na 5,5%. Kada su u pitanju doprinosi za zdravstveno osiguranje kumulativna stopa je povećana sa 10,5% na 12,3%, s tim što stopa doprinosa na teret zaposlenog iznosi 8,5%, a na teret poslodavca 3,8%. Primjenom navedenih zakonskih rješenja smanjene su stope doprinosa koje plaća poslodavac sa 14,5%

na 9,8%, a stope doprinosa koje plaća zaposleni povećane sa 17,5% na 24% iako je bilo predviđeno da budu smanjene na 16,5%.

Na ovu izmjenu sindikat nije imao uticaja, iako se direktno odrazila na zarade zaposlenih.

God.	NA TERET ZAPOSLENOG				NA TERET POSLODAVCA					
	D o p r i n o s i			Porez	D o p r i n o s i			Doprinosi		Prirez
	PIO	Zdrav	Zapoš		PIO	Zdrav	Zapoš	Odmor	Fond rada	
2007	12	7,5	0,5	15	9,6	6,0	0,5	0,2		Px15 %
2008	12	6,5	0,5	15	9,0	5,5	0,5	0,2		Px15 %
2009	12	5,0	0,5	12	8,5	5,5	0,5	0,2		Px15 %
2010*	12	4,0	0,5	9	8,0	5,0	0,5	0,2		Px15 %
2010	15	8,5	0,5	9	5,5	3,8	0,5	0,2	0,2	Px15 %

*stope koje su bile predviđene za 2010

C) TRŽIŠTE RADA

Rast BDP od 2003godine uticao je pozitivno na rast zaposlenosti. Godišnje stope rasta zaposlenosti iznosile su 2007godine 3,7%, 2008godine 6,2% i 2009godine 4,7%. U 2009godini broj zaposlenih je iznosio 174152 ili 66% ukupne aktivne populacije i dostigao je najveći nivo u posljednjih deset godina. Međutim posljedice krize su postale evidentne na tržištu rada kada je broj zaposlenih smanjen za 7,1%.

U strukturi zaposlenih nisko je učešće mladih, zbog teškoća pronalaženja posla, kao i sve većeg broja mladih koji upisuju fakultete. Dio razloga se nalazi u tome što su usmjereni prema neformalnom tržištu rada ili prisiljeni da prihvataju poslovesa slabijim uslovima za rad. Pozitivni aspekti najviše zabilježene stope kod mladih se ogledaju u činjenici da su oni najsposobniji da se uklope u moderne zahtjeve i trendove tržišta rada. Mladi ljudi se lakše zapošljavaju u odnosu na stariju populaciju, a posljedica takvog stanja je i pad njihovog učešća u strukturi ponude radne snage.

Ekonomski pad je imao uticaj i na zapošljavanje.

	2007	2008	2009	2010	6.2011
Zaposleni	156408	166221	174152	161742	168195
Nezaposleni	34396	29514	28387	31864	29816
Penzioneri	92168	95477	96334	101085	101358

Prateći aktuelna dešavanja na tržištu rada u izvještajnom periodu najveći problemi u zapošljavanju nastali su zbog strukturne neusklađenosti ponude i ražnje, regionalne neusklađenosti na tržištu rada, povećanog učešća teže zapošljivih lica, sve većeg učešća mladih visokoobrazovanih ljudi, neophodnosti veće podrške razvoju preduzetništva, nemotivisanosti korisnika socijalnih primanja za zapošljavanje, kao i prisustva rada na crno i

učešća strane radne snage, posebno u vrijeme turističke sezone. U Crnoj Gori u 2007godini radilo 48306 stranaca, u 2008godini 64150, a u 2009 godini 22411.

Pad stope nezaposlenosti korespondira sa oporavkom crnogorske privrede u 2011godini. Stopa nezaposlenosti u prvoj polovini 2011godine iznosila je 12,1% i bila je niža za 1,6% u odnosu na isti period prethodne godine. Kretanje stope nezaposlenosti je takođe pod uticajem turističke sezone koja u ljetnjim mjesecima snižava ovu stopu za oko 1%.

D) PENZIONA REFORMA

Kretanje broja penzionera i prosječne penzije u Crnoj Gori

	Broj penzionera	Prosječna penzija
2007	92168	142,70
2008	95477	238,83
2009	96334	256,67
2010	101085	268,51
6.2011	101358	272,85

*od 2007godine u primjeni je nova metodologija

Prosječna penzija u Crnoj Gori porasla je sa 142,70eura u 2007godini na 272.85eura u 2011godini.

Penzije do 2010godine usklađivane su dva puta godišnje po švajcarskoj formuli (50% rast zarada i 50% rast troškova života). Uvođenjem švajcarske formule trebalo je da rastu sporije, međutim od 2007god. imamo brži rast zarada(nominalni) a posebno u 2010 zbog promjene metodologija za obračun zarada, što je uslovalo povećanje penzija, ali u narednom periodu je teško očekivati takva kretanja.

Od 01.01.2011godine penzije se usklađuju jednom godišnje i to po modifikovanoj švajcarskoj formuli (25% rast zarada i 75% rast troškova života).

	2007	2008	2009	2010
Izdaci za neto penzije (% u BDP)	7,25	8,13	9,95	10,94
Pokriće neto penzija doprinosima (%)	85,39	85,53	67,24	60,01
Deficit penzijskog sistema (% u BDP)	1,06	1,18	3,26	4,38

Pokriće penzija (neto) doprinosima smanjeno je sa 85,39% u 2007godini na 60,01% u 2010godini

Deficit penzijskog sistema (razlika između izdataka za neto penzije i prihoda od doprinosa) porastao je sa 1,06% BDP u 2007godini na 4,38% BDP u 2010godini.

Ukoliko posmatramo iznos penzija u Crnoj Gori u drugom polugodu 2010godine, stopa zamjene (odnos penzije -268eura i neto zarade-487eura) iznosi 55% .

Na finansijsku održivost sistema u kratkom i posebno u dugom roku, osim načina usklađivanja , veliki uticaj ima i postojeća situacija na tržištu rada, koje karakteriše relativno niska stopa aktivnosti radno-sposobnog stanovništva kao i relativno niska stopa zaposlenosti.

Jedan od uzroka takve situacije na tržištu rada je velikodušan sistem socijalne zaštite, između ostalog i penzioni sistem, budući da je približno 1/6 stanovništva Crne Gore korisnik nekog prava iz oblasti penzione zaštite, dok je oko 30% stanovništva Crne Gore korisnik nekog od transfera iz oblasti socijalne zaštite (penzije, nezaposlenost, prava socijalne zaštite).

Osnovni razlozi za izmjene Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju sa finansijskog aspekta su nepovoljan odnos broja zaposlenih i broja penzionera (stopa zavisnosti iznosi 1,7), porast izdataka za penzije, smanjenje prihoda od doprinosa zbog smanjenja broja radno aktivnog stanovništva.

Sve ovo je imalo za posljedicu porast deficita penzijskog sistema, odnosno nemogućnost finansiranja penzija prihodima od doprinosa, tako da se deficit penzijskog sistema finansira prihodima budžeta Crne Gore.

E) SIROMAŠTVO

Apsolutna linija siromaštva u Crnoj Gori u 2009godini iznosila je 169,13eura po odrasloj osobi. U 2009godini 6,8% stanovništva imalo je potrošnju ispod apsolutne linije siromaštva.

	2007	2008	2009
Nacionalna apsolutna linija siromaštva (u eurima, mjesečno, po odraslom licu)	150,76	163,57	169,13
Stopa siromaštva (%)	8,0	4,9	6,8
Jaz siromaštva (%)	1,4	0,9	1,4
Oštrina siromaštva (%)	0,4	0,3	0,5

Ukupna stopa siromaštva u 2009godini je povećana, dok su se dubina i oštrina takođe povećale. Udio lica u siromaštvu povećan je sa 4,9% na 6,8% u 2009godini u odnosu na 2008godinu. Seosko stanovništvo ima puno veći rizik siromaštva u odnosu na gradsko stanovništvo.

U 2008godini u odnosu na 2009godinu, siromašni su još siromašniji, a bogati još bogatiji, tako da je udio potrošnje 20% najsiromašnijeg stanovništva u ukupnoj potrošnji smanjeno sa 9,5% na 9,2%, dok je 20% najbogatijih povećao svoj udio u potrošnji sa 36,2% na 37,3%. U 2009godini 20% najbogatijih imalo je potrošnju koja je 4,1 puta veća od potrošnje 20% najsiromašnijih.

F) SOCIJALNI ASPEKT PRIVATIZACIJE I ULOGA FONDOVA

Nakon dugog procesa tranzicije i prestrukturiranja privrede nisu postignuti očekivani rezultati, tj. nije ostvarena veća efikasnost privrede, niti je povećan standard zaposlenih.

U velikom broju privrednih društava ne poštuju se kupoprodajni ugovori, prisutne su zloupotrebe i propusti u postupku privatizacije, procjenjivanje i podcjenjivanje kapitala, obezvrjeđivanje radničkih akcija, nemogućnost organizovanja proizvodnje, stalne opasnosti od uvođenja stečaja i gubljenja radnih mjesta i drugo.

U mnogim timovima zbog zloupotreba i lošeg menadžmenta ne poštuju se prava i interesi zaposlenih, kasne ili se neisplaćuju zarade.

Veliki je broj „tehnoloških viškova“, posebno u većim privrednim društvima koja su glavni nosioci privrede Crne Gore (KAP, Željezara, Boksiti...)

Veliki broj štrajkova i protesta je upravo u procesu privatizacije i kod privatizovanih firmi, posebno kod onih gdje u postupku zaključivanja kupoprodajnih ugovora nijesu učestvovali zaposleni niti sindikat.

Najizraženiji problemi su u onim privrednim društvima gdje se kao vlasnici pojavljuju privatizacioni fondovi koji su trebali da prerastu u investicione fondove i da ulažu u privredna društva, a ne da kada se pojave problemi oni prodaju svoje akcije po daleko većim cijenama od onih po kojima su došli do imovine.

Kao veoma nepovoljno rješenje po radnike pokazala se privatizacija kroz sprovođenje stečajnih postupaka, jer su kupoprodajni ugovori zaključivani na način da je imovina stečajnog dužnika prodavana po veoma niskim cijenama, upošljavao je veoma mali broj bivših radnika, a novi vlasnik nije ulagao u proces proizvodnje. Najviše su oštećeni radnici koji su zaostale zarade prinuđeni da naplate iz stečajne mase i to u iznosu najniže cijene rada, a otpremnine u iznosu od 1926 eura.

H) ŠTRAJKOVI

Uticaj globalne ekonomske krize ima veliki uticaj na standard stanovništva, a najbolje su osjetili zaposleni u privredi koji ostaju bez redovnih zarada, a na kraju i bez svojih radnih mjesta.

Nemogućnost obezbjeđenja egzistencije svojoj porodici, posebno u zadnje dvije godine, kako zaposleni tako i bivši radnici iskazuju štrajkovima i protestnim okupljanjima.

Broj štrajkova i protesnih okupljanja u 2010 godini bilo je 57, a za devet mjeseci 2011godine 54. Najviše se štrajkovalo u Nikšiću, Bijelom Polju i Podgorici, a od sektora djelatnosti najizraženiji problemi su u metalском kompleksu.

Jedan broj štrajkova je bez rezultata. Oni se nerijetko zamrzavaju pa onda nastave, ili se prosto štrajkuje samo radnim danima.

Sve češći su štrajkovi glađu, ali štrajkači se odriču hrane, ali ne vode, pa srećom nijedan štrajk nije imao smrtni ishod.

Najčešći razlozi štrajkova su : isplata zaostalih primanja (zarada, regresa, zimmica, jubilarnih nagrada), isplata zarada po kolektivnom ugovoru, nepotpisivanje ili nepoštovanje kolektivnih ugovora, nezadovoljstvo procesom privatizacije, raskid kupoprodajnog ugovora, nastavak proizvodnje, socijalno-razvojni program, sprečavanje uvođenja stečaja, ostvarivanje prava za raniji odlazak u penziju po osnovu težih uslova rada, a bilo je i zahtjeva za smjenu sindikalnog povjerenika.

Savez sindikata se uključivao u rješavanje većine sporova, koji su doveli do štrajkova u brojnim privrednim društvima preduzimajući posredničku ulogu, aktivno pomagao štrajkačke odbore, pozivao predstavnike države, kao i vlasnike firmi, internacionalizovao neke sporove, tražio i nalazio kroz socijalni dijalog rješenje za svaki od štrajkova u koji se uključio.

Jednosatni generalni štrajk upozorenja

Vijeće Saveza sindikata Crne Gore donijelo je odluku o stupanju u generalni štrajk upozorenja. Štrajk je održan 5 februara 2008godine u privrednim društvima, ustanovama, granama djelatnosti, dok su članovi Vijeća SSCG istog dana održali protestni skup ispred Vlade Crne Gore na kojem su javnost upoznali sa zahtjevima zaposlenih za povećanje najniže

cijene rada, povezivanje radnog staža i isplatu zaostalih zarada i otpremnina, kao i za utvrđivanje predloga Zakona o radu.

Štrajkovi granskih sindikata

Tokom oktobra 2011godine zaposleni u sudskoj administraciji u Crnoj Gori su započeli jednočasovni, a nakon toga i tročasovni štrajk koji će trajati do ispunjenja njihovih zahtjeva. Razlog štrajka su niske zarade.

Zaposleni u zdravstvu su u oktobru organizovali jednočasovni štrajk upozorenja. U toku su pregovori zaposlenih u zdravstvu sa socijalnim partnerom i ukoliko se ne potpišu izmjene Granskog kolektivnog ugovora najavljen je generalni štrajk koji će početi 31.10.2011godine.

G) SINDIKALNI ZAHTJEVI UPUĆENI VLADI CRNE GORE

U izvještajnom periodu Savez sindikata Crne Gore je organizovao više sjednica povodom materijalnog i socijalnog stanja zaposlenih, naročito u vrijeme najave povećanja cijena osnovnih prehrambenih proizvoda i energenata, na kojima su bili prisutni predstavnici socijalnih partnera.

Nakon rasprave na tim sjednicama Savez sindikata Crne Gore je formulisao svoje zahtjeve i prosljeđivao ih Vladi Crne Gore. U zahtjevima je traženo:

2. da se kroz socijalno partnerstvo počnu rješavati pitanja od egzistencijalnog značaja za sve građane Crne Gore;
3. od Elektroprivrede Crne Gore da preduzme sve aktivnosti na smanjenju gubitaka po svim osnovama, u cilju efikasnosti i održivosti energetskeg sistema;
4. da Vlada i Regulatorna agencija za energetiku hitno pristupe iznalaženju alternativnih energetskeg rješenja u Crnoj Gori (solarne energije, energije vjetra i slično), čime bi se omogućilo da domaćinstva u Crnoj Gori i potrošači imaju jeftiniju struju;
5. ravnopravnost prema svim potrošačima električne energije u Crnoj Gori;
6. da Vlada pristupi realizaciji projekta izrade porodičnog Socijalnog kartona, koji će biti osnov za sva socijalna davanja i primjerenu socijalnu politiku;
7. preispitivanje svih kupoprodajnih ugovora, zaključenih u postupku privatizacije, kao i raskid onih kupoprodajnih ugovora ukoliko jedna od ugovornih strana ne ispunjava obaveze utvrđene istim;
8. preispitivanje privatizacije kroz sprovođenje stečajnih postupaka;
9. formiranje tripartitnih radnih grupa socijalnih partnera;
10. funkcionisanje države kao odgovorne, pravne i države socijalne pravde;
11. poštovanje sindikalnih prava i sloboda;
12. uvažavanje sindikalnih primjedbi, pedloga i sugestija na Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o radu;
13. povraćaj sredstava koja su skinuta sa računa SSCG po sudskim presudama na osnovu Memoranduma o isplati otpremnine licima za čijim je radom prestala potreba u periodu jul 2000-decembar 2007godine.

IV - OBLAST MEĐUNARODNE SARADNJE

U periodu između XII i XIV Kongresa SSCG, došlo je do značajnih promjena na međunarodnoj sindikalnoj sceni. Promjene se prvenstveno posljedica istorijskog ukрупnjavanja Međunarodne konfederacije slobodnih sindikata i Svjetskog kongresa rada u Beču, krajem 2006.godine, čime je višedecenijski sindikalni pluralizam na krovnom međunarodnom nivou sindikalnog organizovanja poslat u istoriju.

Savez sindikata Crne Gore je od samog početka bio uključen u taj proces i u novoformiranu krovnu međunarodnu sindikalnu organizaciju Međunarodnu konfederaciju sindikata ušao kao jedna od organizacija osnivača iste.

SSCG je ubrzo prepoznao da će novi vid međunarodnog sindikalnog organizovanja donijeti promjene i u regionalnom vidu organizovanja, koji je od posebnog značaja za sindikalne centralne iz malih država. Iz tog razloga, organizacije članice MKS-a iz regiona Zapadnog Balkana su pokrenule inicijativu za preciznije definisanje uloge i mjesta sindikata regiona u novoj svjetskoj sindikalnoj organizaciji - MKS, sa posebnim akcentom na formiranje Pan-evropskog regionalnog savjeta (PERC), u kojem bi sindikati iz zemalja Zapadnog Balkana trebalo da traže prostor za veću vidljivost na međunarodnoj sindikalnoj sceni.

Savez sindikata Crne Gore je bio domaćin završnog Regionalnog sastanka sindikata Zapadnog Balkana, održanog u Sindikalnom centru SSCG Muo-Kotor. Tom prilikom je zaključeno da s obzirom da specifičnost organizovanja sindikalnog pokreta na Evropskom kontinentu u odnosu na ostale Regionalne organizacije MKS-a uzrokuje neuobičajeni status i konstelaciju odnosa u okviru buduće strukture PERC, pogotovo ako se s jedne strane uzme specifičnosti potreba sindikata iz malih zemalja za adekvatnom zastupljenošću u međunarodnom sindikalnom pokretu, a i brojnog članstva i potreba zemalja bivšeg SSSR, s druge strane.

Ubrzo nakon formiranja Pan-Evropskog regionalnog savjeta u Rimu, marta 2007.godine, došlo je do jačanja podregionalnog organizovanja sindikata jugo-istočne Evrope u okviru nove krovne međunarodne sindikalne organizacije MKS, što je ubrzo dovelo do jačanja regionalne sindikalne saradnje. Ova saradnja se odvija uz tehničku i organizacionu koordinaciju Regionalne kancelarije MKS-PERC-a iz Sarajeva.

Pored niza redovnih aktivnosti, a koja se odnose na organizovanje i prevođenje bilateralnih sastanaka sa predstavnicima međunarodnih sindikata i drugih institucija, prevođenja materijala, organizovanje službenih puteva rukovodstva SSCG i Stručne službe, i ostalih aktivnosti po nalogu organa SSCG, Sektor za međunarodnu saradnju je i u periodu između dva kongresa, radio na promovisanju SSCG na međunarodnom polju. Takve aktivnosti su doprinijele i većoj vidljivosti SSCG na međunarodnoj sindikalnoj sceni, a time i pojačanim intezitetom međunarodne sindikalne saradnje kako Saveza tako i granskih sindikata.

A) PROJEKTI

Najznačajniji međunarodni projekti koji su realizovani u ovom periodu na nivou Saveza su:

1. Projekat: Tehnička podrška sindikatu 2007-2009

Implementacija ovog projekta koji je finansirala EU, preko Evropske agencije za rekonstrukciju i razvoj i koji implementirala, njemačka konsultantska kuća GVG, bio je zasnovan na radu dva glavna korisnika, tj. Sindikata uprave i pravosuđa (u daljem tekstu: SU&P) i Saveza sindikata Crne Gore (u daljem tekstu: SSCG), kao i Unije poslodavaca Crne Gore (u daljem tekstu: UPCG) i nekoliko vladinih sekretarijata, nacionalnog ekonomsko-socijalnog savjeta (u daljem tekstu: NESS) i lokalnih socijalnih savjeta (u daljem tekstu: LSS). Krajnji korisnici su članovi sindikata, organizacija poslodavaca i opšta javnost. Dva ključna elementa su bile konstantne smjernice za implementaciju projektnih aktivnosti, a to su proces izgradnje povjerenja i stvaranja i podizanja svijesti među korisnicima, zainteresovanim stranama i civilnim društvom.

Projekat se fokusirao na sljedeći cilj:

Pružanju podrške sindikatima kako bi uspješno obavljali svoju ulogu kao socijalni partneri u javnom sektoru i u tripartitnom dijalogu.

Svrha komponente 1 ovog projekta bilo je razvijanje kapaciteta SU&P-a, *kako bi mogao da igra svoju ulogu kao socijalni partner u tekućoj reformi državne uprave slijedeći najbolje prakse EU.*

I dok se komponenta 1 odnosila na bipartitni dijalog, komponenta 2, podijeljena je na dvije podkomponente i fokusirala se na tripartitni socijalni dijalog uz uključivanje ESS; kao i na izgradnju kapaciteta u okviru samog SSCG.

Svrha pod-komponente 2.1 bila je jačanje lokalnih LSS kao i nacionalnog Socijalnog savjeta, time što će se pružiti pomoć socijalnim partnerima u pripremi strategije razvoja LSS kako bi se podstakao socijalni dijalog, kao i da bi se povećala funkcionalnost i rad LSS putem aktivnosti obuke. Svrha pod-komponente 2.2. bila je jačanje kapaciteta SSCG u smislu prosljeđivanja informacija članovima, poboljšane komunikacije sa njima i traženja novih izvora finansiranja.

U okviru svih aktivnosti koje treba sprovesti, posebna pažnja bila je usmjerena na izgradnju povjerenja i podizanje nivoa svijesti. Ova dva ključna elementa iz glavnog zadatka za projekat u cjelini doprinijeće vidljivosti strategije kako bi se „prenijela poruka“.

Sveobuhvatni cilj projekta jeste da se podrži sposobnost sindikata da uspješno igraju svoju ulogu kao socijalni partneri u javnom sektoru i u tripartitnom socijalnom dijalogu.

Svrha komponente 1 Projekta bila je razvijanje sposobnosti SU&P-a da igra svoju ulogu kao socijalni partner u tekućoj reformi državne uprave prema najboljim praksama EU. Aktivnosti su kreirane tako da omoguće da SU&P postigne potrebne vještine i resurse kako bi postao vitalan i snažan socijalni partner koji je sposoban da igra svoju ulogu naspram Vlade.

Dok se komponenta 1 bavila bipartitnim dijalogom, komponenta 2 se fokusirala na tripartitni socijalni dijalog uz učešće Socijalnog savjeta i na izgradnju kapaciteta u okviru SSCG.

Svrha podkomponente 2.1. bila je jačanje LSS time što se pružala pomoć socijalnim partnerima (SSCG i UPCG) u pripremi strategije razvoja ekonomsko-socijalnih savjeta i u podsticanju tripartitnog socijalnog dijaloga, kao i uvećanjem funkcionalnosti i rada LSS-a kroz aktivnosti obuke.

U većini zemalja u regionu, u Crnoj Gori Socijalni savjet je formiran na nacionalnom nivou kako bi se razmatrale politike i davali savjeti na polju zapošljavanja i ekonomskih i socialnih pitanja. Uz to, Crna Gora je formirala LSSe. Njihove funkcije još treba dalje analizirati kako bi se vidjelo koja vrsta iskustva može proisteći iz njih. Jačanjem socijalnih

savjeta na nacionalnom i lokalnom nivou, tripartitni socijalni dijalog će biti dalje unapređivan.

Cilj pod-komponente 2.2. bilo je jačanje kapaciteta SSCG u davanju informacija njegovim članovima, poboljšanju komunikacije sa njima i istraživanje novih izvora finansiranja.

U okviru projekta realizovan niz radionica, treninga i okruglih stolova. Realizovano je i štampanje su različitog materijala i publikacija.

2. Projekat: Unaprijeđivanje prava i zastupanje radnika angažovanih u neformalnim radnim odnosima, 2007 – 2010

Ovaj projekat je prvi značajniji takve vrste, koji je SSCG realizovao uz podršku PERC-a. Finansijsku podršku projektu pružio i Savez sindikata Holandije (FNV). Projekat se sprovodio u gotovo svim zemljama centralne, istočne i jugoistočne Evrope.

Realizacija projekta je trebala da doprinese omogućavanju sindikalnim organizacijama iz srednje i istočne Evrope da rade na pojavi neformalne ekonomije, kroz sveobuhvatne dijagnoze, proaktivno planiranje i strukturalne reforme – unutar sindikata i takođe u nacionalnom zakonodavstvu -, saradnju sa socijalnim partnerima i izgradnji saveza, organizovanju aktivnosti i razmjeni iskustava.

U okviru projekta, definisani su sljedeći ciljevi:

- 1) Postavljanje dijagnostičkog sistema pokazatelja i dijagnoza nacionalnih i regionalnih situacija, standardizacija sindikalnih pristupa neformalnoj ekonomiji i izradi nacionalnih sindikalnih planova na ovoj osnovi;
- 2) Konsultovanje o strukturalnoj reformi kako bi se posvetila pažnja različitim grupama radnika, sa posebnim osvrtom na reprezentativnost žena i mladih angažovanih u neformalnim odnosima zaposlenja;
- 3) Saradnja sa socijalnom partnerima na poboljšanju normativnih i zakonodavnih okvira i organizovanju aktivnosti na podizanju svijesti;
- 4) Primjenjivanje nacionalne kampanje u odabranim sektorima ili među odabranim grupama onih koji su angažovani u neformalnim odnosima, štiteći njihova prava i ispitivajući različite modele kolektivne reprezentativnosti za ove radnike;

Savez sindikata Crne Gore je u saradnji sa PERC/FNV organizovao radionicu u Podgorici, kao i završnu konferenciju za I komponentu projekta u Sindikalnom centru SSCG u Kotoru-Muo.

U skladu sa akcionim planom SSCG je organizovao kampanju pod nazivom Sindikatu treba tvoja podrška, tebi treba sindikat", postavljanjem bilborda u Podgorici i Budvi (kao turističkoj prijestonici Crne Gore u kojoj je kroz sektor građevinarstva, turizma i ugostiteljstva problem sive ekonomije i rada na crno najviše izražen). Takođe realizovano je štampanje i distribucija letka, koji je sadržao osnovne informacije o problemima neprijavljenog rada, pravima iz rada i po osnovu rada i mogućnostima da se ona ostvare, kao i kontakt telefon i adresa SSCG;

3. Projekat: Program evaluacije sindikalnog obrazovanja u Centralnoj i Istočnoj Evropi (CEE) i novim nezavisnim državama (NIS) 2008

Sproveden od strane Međunarodne konfederacija sindikata i u skladu sa Sporazumom o sprovođenju evaluacije sindikalnog obrazovanja Saveza sindikata Crne Gore, koji su potpisali SSCG i MKS-PERV Kancelarija za JIE – Sarajevo, u Podgorici je održana strateška radionica.

Nacrt izvještaja o evaluaciji obrazovanja SSCG pripremili su evaluatori g. Iber Kambije i Sergej Karitič.

Tom prilikom istaknuta je važnost definisanja strategije i prioriteta SSCG i uloge svih njegovih struktura u realizaciji iniciranih reformskih procesa, a samim tim i načina realizacije sindikalnog obrazovanja u cilju davanja doprinosa ostvarenju zadatih prioriteta sindikata. Učesnici radionice su se složili da je obrazovanje u okviru SSCG prepoznato kao veoma važno pitanje za rad sindikata kojem se posvećuje veliki značaj od strane svih struktura SSCG.

Ukazano je na nekoliko činjenica koje se odnose na postojanje baze podataka o učesnicima seminara. Istaknuto je da ne postoji sveobuhvatna analiza o efektu širenja informacija i prenošenju znanja od strane polaznika seminara, ali da se efekti tog rada mogu prepoznati u granskim kolektivnim ugovorima.

Uočeno je da je pitanje definisanja prioriteta sindikata u svijetu globalizacije i brzih promjena veoma težak zadatak za sindikat. No, i pored toga pomenuto je da bi prioriteta SSCG trebali da se bave uspostavom EU standarda i istinskim socijalnim dijalogom u Crnoj Gori i organizovanjem i učlanjivanjem radnika u sindikat. Između ostalog, rečeno je da bi bilo važno kandidovati nove i aktuelne teme za buduće sindikalno obrazovanje i kvalitetnije informisanje članstva.

4. Projekat: Spajanje pravnog i institucionalnog osnova socijalnog dijaloga u zemljama zapadnog Balkana i Moldaviji 2010-2011

Navedeni projekat su u saradnji sa Savezom sindikata Crne Gore organizovale Međunarodna organizacija rada (MOR) i Austrijska agencija za razvoj (ADA). U toku 2010.godine održani su pripremni sastanci sa Projektne savjetodavne grupe SSCG sa vođom Projekta i nezavisnim ekspertom MOR-a, g.Peterom Mihalcikom, nakon čega je došlo do realizacije radionice na temu „Granski kolektivni ugovori i njihova izrada“. Ova radionica je organizovana u okviru projekta, kao posljednja pripremna radionica pred završne konferenciju projekta organizovane u Podgorici (za Crnu Goru) i Beogradu (za region) u 2011.godini.

B) EKSPERTSKA PODRŠKA I SASTANCI

Međunarodna sindikalna saradnja je u proteklom periodu odigrala značajnu ulogu prilikom izrade dokumenata, primjedbi i sugestija na određene zakone i organizovanja novih granskih sindikata. Tako je prilikom izrade važećeg Statuta SSCG uz podršku Međunarodne konfederacije sindikata imao ekspertsku podršku g.Ibera Kambijea, eksperta iz ove oblasti u MKS, koji je tom prilikom bio savjetnik Radnoj grupi za izradu Statuta. Takođe, prilikom izrade istog dokumenta, angažovali smo i stručnjake iz regiona. SSCG je organizovao završne debate povodom javne rasprave Nacrta Zakona o radu, 2007. godine u Podgorici,

gdje su pored predstavnika Skupštine CG, Unije poslodavaca i predstavnika sindikata skupu prisustvovali i međunarodni sindikalni eksperti.

Savez sindikata Crne Gore i Unija poslodavaca Crne Gore, uz podršku Međunarodne organizacije rada, organizovali su okrugli sto na temu "Značaj Ekonomsko-socijalnog savjeta za razvoj socijalnog dijaloga u Crnoj Gori". Okrugli sto je održan u Podgorici 2007. i organizovan u cilju shvatanja značaja osnivanja Ekonomsko-socijalnog Savjeta u Crnoj Gori, zasnovanog na tripartitnoj osnovi, u skladu sa standardima i preporukama Međunarodne organizacije rada, kako bi se omogućio razvoj i unapređenje socijalnog dijaloga.

Savez sindikata je u proteklom periodu bio i organizator i suorganizator sastanaka na kojima su učestvovali i predstavnici međunarodnih konfederacija i sindikalnih centrala u regionu.

MKS je u saradnji sa SSCG 2007. organizovao sastanak pravnih eksperata jugoistočne Evrope na temu *Promocija i zaštita radnih prava u nacionalnom zakonodavstvu zemalja JIE u skladu sa međunarodnim i evropskim standardima*, koji je održan u Kotoru.

Na radnom sastanku se raspravljalo o sledećim temama:

- Situacija radnika u zemljama JIE
- Promjene i aneksi u nacionalnom zakonodavstvu
- Aktuelne reforme o sistemu socijalne sigurnosti zemalja JIE
- Uloga opšteg i granskog kolektivnog ugovora
- Proces pristupanja EU i izazovi
- Iskustva iz sindikata Slovenije o procesu pristupanja
- Iskustva iz sindikata Hrvatske u procesu pristupanja
- Uloga sindikata u procesu reformi, sredstva kojim se treba djelovati
- Promocija i zaštita radnih prava u nacionalnom zakonodavstvu zemalja JIE u skladu sa međunarodnim i evropskim standardima.

Savez sindikata je 2009.godine, bio inicijator i, u saradnji sa MKS-PERC-om, organizator sastanka *Foruma sindikata jugoistočne Evrope o reperkusijama ekonomske krize na položaj zaposlenih u jugoistočnoj Evropi*

Cilj sastanka je bio da se identifikuju ključni izazovi koji se nameću kao posljedica pritisaka aktuelne ekonomske krize na privredu i društva zemalja jugoistočne Evrope - sa osvrtom na specifične dimenzije tih pritisaka u regionu, ali i u mnogom širem evropskom i globalnom kontekstu.

Na osnovu razmjene mišljenja i činjenica o mogućem sindikalnim pristupima i strateškim prilikama, pojedinim sredstvima i idejama kako bi se očuvala prava i interesi zaposlenih ljudi tokom krize, ali i takođe i postavili temelji za značajne promjene u načinu vođenja ekonomije i društva. Na sastanku je pored predstavnika SSCG, MKS-PERC-a i sindikalnih centrala iz regiona, učestvovali i predstavnici ministarstva finansija Crne Gore.

Sastanak eksperata ekonomije JIE na temu „*Sindikalni pristupi i strategijske šanse u suzbijanju korupcije*“ organizovan je 2010.godine od strane PERC u Sindikalnoj školi u Kotoru.

C) MEĐUNARODNA SARADNJA GRANSKIH SINDIKATA

Pored međunarodne sindikalne saradnje na nivou Saveza, Sektor za međunarodnu sindikalnu saradnju SSCG učestvovao je i u realizaciji brojnih aktivnosti na polju međunarodne sindikalne saradnje granskih sindikata.

U okviru projekta *3F i sindikati jugoistočne Evrope*, Sindikat metalaca Crne Gore je u saradnji sa sindikatom 3F iz Danske organizovao na Cetinju 2007.godine međunarodnu konferenciju na kojoj su, pored učesnika iz Danske učestvovali predstavnici po četiri industrijska sindikata iz regiona. Teme konferencije su se odnosile na mobilizaciju sindikalnog članstva, mjesto sindikata u evropskim inegracijama i realnost socijalnog dijaloga i radničko saodlučivanje.

Takođe, Međunarodna federacija metalaca u saradnji sa SMCG 2007.godine održala je seminar u Kotoru na temu *Sindikati u globalizovanoj ekonomiji*.

Sindikat poljoprivrede, prehrambene i duvanske industrije Crne Gore i Sindikat turizma i ugostiteljstva Crne Gore je 2008.godine u saradnji sa međunarodnom sindikalnom federacijom EURASIA, su zajednički organizovali seminar na temu *Socijalni dijalog – kolektivno pregovaranje*. Na seminaru su pored predstavnika sindikata iz Crne Gore, resornog ministarstva i poslodavaca iz oblasti turizma i poljoprivrede, učestvovali, u svojstvu predavača, i eksperti iz turskog sindikata.

Sindikat tekstila, kože, obuće i hemijske industrije u saradnji sa ETUF-TCL i Evropskim sindikalnim institutom (ETUI-REHS) organizovao je u Podgorici seminar na temu *Regrutovanja i organizovanja sindikalnog članstva u zemljama JIE*. Na seminaru su pored predstavnika JIE bili i generalni sekretar ETUF-TCL Patrik Itšert, koji je bio i moderator skupa.

Članice PSI (Internacionale javnih službi) iz Crne Gore, Sindikat uprave i pravosuđa, Sindikat energetike i Sindikat stambeno-komunalne privrede su u saradnji sa PSI 2008. godine organizovali konstitutivni sastanak PSI za Centralnu Evropu. Najznačajnije teme sastanka su bile: *Nacionalni izvještaji, izvještaj sekretara za Evropu, Jurgena Buksbauma: Novija politička dešavanja od interesa za sindikate javnih službi, zvještaj podregionalnog sekretara Jozefa Krejbica: Aktivnosti i novija politička dešavanja u podregionu i integracija pridruženih članica EPSU-a i program aktivnosti*

Realizovan je projekat „*Sindikat građevinarstva i IGM protiv neprijavljenog rada u Crnoj Gori*“, koji je ovaj sindikat realizovao uz podršku Međunarodne organizacije rada i Internacionale građevinarstva i šumarstva (BWI). Navedeni projekat je bio dio šireg projekta pod nazivom „*Jačanje socijalnog partnerstva u Zapadnom Balkanu*“, koji je organizovala Međunarodna organizacija rada. U toku projekta održani su seminari po regionima u Crnoj Gori, odštampan reklamni materijal i urađena anketa, čiji su rezultati predstavljeni na završnoj Konferenciji u Podgorici, uz učešće predstavnika predstavnika socijalnih partnera u Crnoj Gori, kao i predstavnika MOR-a i BWI. U saradnji sa istim institucijama, realizovan je Okrugli sto na temu „*Zaštita prava radnika-migranata u sektoru građevinarstva*“.

Sindikat energetike Crne Gore je bio domaćin *10. okruglog stola energetičara jugoistočne Evrope* održanog u Podgorici, koji su finasirale Svjetska internacionala javnih službi (PSI) i Evropski sindikat javnih službi (EPSU). Ciljevi sastanka su bili sprovođenje

Memoranduma o razumijevanju sa socijalnog aspekta Sporazuma o energetici jugoistočne Evrope i planiranje budućih aktivnosti i saradnja sindikata sa jugoistočnom Evropom.

Sindikata poljoprivrede, duvanske i prehranbene industrije i Sindikat metalaca učestvuju u projektu „Rad sindikata na nivou regije“ u okviru Međunarodnog sindikalnog projekta ICEMa, EMCEFa, IMFa, EMFa, IUFa i EFFATa za jugoistočnu Europu.

D) INICIJATIVE I KONKRETIZOVANJE MEĐUNARODNE SARADNJE SSCG

Na međunarodnom planu 2010.godina je za Savez sindikata Crne Gore je od posebne važnosti, jer su tokom godine pokrenute dvije veoma važne inicijative koje bi u narednom periodu Savezu i njegovom članstvu trebalo da donesu benefite, a tiču se prvenstveno vidljivijeg i aktivnijeg učešća SSCG u Evropskim integracijama naše zemlje, kao i u instiucionalizovanju regionalne saradnje.

Prva se konkretno odnosi na donošenje Odluke Skupštine SSCG za otpočinjanje pregovora za pristupanje SSCG Evropskoj konfederaciji sindikata (EKS), čime je i formalno napravljen prvi korak ka članstvu u evropsku porodicu sindikata, u kojoj punopravne članice mogu biti samo nacionalne sindikalne centrale iz zemalja Evropske unije. Pokretanje inicijative se poklopilo sa dobijanjem statusa zemlje kandidata za pristup EU, što je dalo dodatni zamah i predstavljalo snažan argument SSCG prilikom apliciranja za članstvo u EKS. Nakon prvih bilateralnih kontakata, rukovodstvo EKS je donijelo odluku da o pokretanju regionalnog projekta za učlanjenje nacionalnih sindikalnih centrala iz regiona Zapadnog Balkana, cijeneći da proces Evropskih integracije ne može i ne smije biti ekskluzivno pravo Vlada država koje apliciraju za članstvo u EU, već da to podrazumijeva integracije svih segmenata društva. Na inicijativu Evropske konfederacije sindikata u Beogradu, održan osnivački sastanak „Regionalnog komiteta sindikata u procesu integracije zemalja regiona u Evropsku uniju“. O formiranju tog komiteta rukovodstvo EKS je informisalo g.Štefana Fulea, komesara Evropske komisije za proširenje i dobrosusjedske odnose i g.Lasla Andora, komesara Evropske komisije za zapošljavanje, koji su pozdravili ovu inicijativu.

Glavni ciljevi ovog projekta su:

- Omogućiti sindikatima iz regiona puno učešće sa kompetentim i relevantnim informacijama i svjesnošću kako bi mogli da ispune svoju ulogu u tom procesu;
- Konstituisati mrežu eksperata o ključnim tačkama agende koja su od posebnog značaja za sindikate;
- Razvijanje redovnih odnosa sa predstavnicima EU u njihovim zemljama;
- Organizovanje razmjene informacija i dokumentacije i korištenje mogućih efekata sinergije;
- Synchronizovanje njihovih politika i ohrabrivanje vlada da ojačaju inkluziju civilnog društva u svom pristupu integracijama;
- Korištenje iskustava slovenskih i hrvatskih sindikata u procesu EU integracija.

Dogovoreno je formiranje Tehničke komisije Regionalnog komiteta, koju bi sačinjavali predstavnici međunarodnih sektora nacionalnih centrala.

U 2011.godini je planirano konkretizovanje aktivnosti na pripremi Projekta i zvanični početak njegove realizacije.

Druga važna inicijativa, usko povezana sa radom „Regionalnog komiteta sindikata u procesu integracije zemalja regiona u Evropsku uniju“, je inicijativa za formiranje Regionalnog sindikalnog savjeta „Solidarnost“, koja je potekla od Saveza slobodnih sindikata Slovenije i Fondacije Fridrih Ebert u vezi sa jačanjem saradnje između federacija i

konfederacija sindikata iz zemalja bivše Jugoslavije. Na preliminarnom sastanku je ocjenjeno da takva saradnja može, ne samo doprineti jačanju bilateralnih i multilateralnih odnosa između sindikata, nego i većoj zaštiti interesa radnika i razvoju sindikata na ovom području. U regionu se već dugo sele kapital, firme i radnici, stoga je kao odgovor na ovo, prema mišljenju učesnika, potrebno uspostaviti blisku saradnju između federacija i konfederacija sindikata, kako bi se efikasno odgovorilo na izazove i zaštitili interesi naših članova i drugih radnika. Takođe je planirana i razmjena iskustava sindikata koji su već okončali, ili su pri kraju proces EU integracija. Za 2011.godinu je planirano potpisivanje osnivačke povelje Regionalnog sindikalnog savjeta.

Savez sindikata Crne Gore je i u 2010 godini, osim što je bio aktivni akter na međunarodnoj sindikalnoj sceni, bio je i domaćin brojnim međunarodnim sindikalnim skupovima, gdje je Sektor za međunarodnu sindikalnu saradnju bio zadužen za sve tehničko-organizacione aspekte istih, po nalogu organa SSCG. Navodimo sljedeće:

Učešće predstavnika SSCG u svojstvu delegata sa pravom glasa na *II Kongresu Međunarodne konfederacije sindikata*. Na II Kongresu MKS umjesto dosadašnjeg generalnog sekretara Gaja Rajdera, izabrana je Sharan Burrow, prva žena, generalni sekretar krovne svjetske konfederacije sindikata. Promjena na čelu rukovodstva MKS nije imala uticaj na nastavak uspješne saradnje SSCG sa tom konfederacijom, čiji je SSCG jedna od članica osnivača.

U saradnji sa MKS realizovano je i obilježavanje *7.oktobra, Međunarodnog dana dostojanstvenog rada*, već četvrtu godinu za redom. Akcija obilježavanja 7.oktobra dokumentovana je u realnom vremenu i MKS je na svom web sajtu objavio pod naslovom „Dan dostojanstvenog rada u svakom domu u Crnoj Gori“. Takođe, Mreža mladih SSCG je učestvovala u video poruci, kojom je koordinisao Komitet mladih PERC-a, koju je takođe na svom sajtu objavio MKS.

Po prvi put je u Crnoj Gori obilježen i *29.septembar, Dan evropske sindikalne akcije*.

U 2011.godini SSCG je bila jedna od potpisnica osnivačke Povelje Regionalnog sindikalnog savjeta Solidarnost. Regionalni sindikalni savjet „Solidarnost“ je neformalno tijelo, nije institucija ili pravno lice. Ono obezbjeđuje platformu za jednaku saradnju sindikalnih centrala – njegovih osnivača, i svi sporazumi su usvojeni uz saglasnost svih članova. Regionalni savjet nije pravno lice i za sada su troškovi njegovog funkcionisanja pokriveni od strane Kancelarije FES-a iz Beograda.

Na sastanku prilikom potpisivanja Povelje, diskutovano je o temi – o usvajanju socijalnih sporazuma između zemalja bivše Jugoslavije, koji bi značajno uticali na radnike i članove sindikata u ovim zemljama. Tom prilikom je dogovoreno da sindikalne centrale uzmu aktivnije učešće u izradi i usvajanju ovakvih dokumenata. Takođe učesnici su se bavili i problemom radnika-migranata koji rade u građevinskom sektoru u Sloveniji i diskutovale se o tome na koji način njihova situacije može biti unaprijeđena.

Svi članovi regionalnog savjeta su potvrdili da će učestvovati u anti-korupcijskoj kampanji Evropske konfederacije sindikata i da su već odredili svoje predstavnike u šest ekspertskih grupa, čija je glavna svrha puna i sveobuhvatna diskusija o socijalnom dijalogu i usvajanju radne i socijalne legistative država koje teže EU.

U okviru Regionalnog sindikalnog savjeta, predstavnici mladih iz svih sindikalnih centrala – članica „Solidarnosti“ susreli su se u septembru i uspostavili svoje odbore, usvojili pravila funkcionisanja i usaglasili se o budućim aktivnostima.

Na kraju ističemo dobru saradnju sa Regionalnim savjetom za saradnju, MKS/PERC Kancelarijom iz Sarajeva, kao i sa Regionalom kancelarijom Fondacije Fridrih Ebert iz Beograda.

V - ŽENSKA MREŽA SSCG

26.03.2008. godine, održana je I skupština ženske mreže SSCG, na kojoj je za koordinatorku ove mreže izabrana Slavica Jauković, dotadašnja koordinatorka ženske sekcije OSP-a Nikšić, stručni saradnik u SSCG.

Odlukom te Skupštine ženska mreža je oblik djelovanja SSCG i njen rad obavlja se u skladu sa Statutom i Programom SSCG. Za svo ovo vrijeme Ženska mreža SSCG svojim radom i djelovanjem, preko svojih sekcija na nivou granskih sindikata i OSP-a, se zalagala za što bolji položaj žena u Sindikatu i društvu uopšte.

Takođe, naš zadatak je bio razvoj i jačanje ženskih sekcija na nivou granskih sindikata i OSP-a. Jedan od stalnih zadataka je i veće učešće žena u organima odlučivanja sindikata na svim nivoima organizovanja. Na taj način bi se stvorili bolji preduslovi za veću vidljivost žena u sindikatu kroz demokratske procese.

Kao članica MKS-a Ženskog komiteta, Ženska mreža je ostala i danas je aktivna ženska organizacija sa prepoznatljivim rezultatima unutar ženske regionalne mreže, iako su uslovi u kojima se odvijao njen rad, kao interesne grupe SSCG, najčešće bio otežavajući, u periodima čak i nemoguć, zanemarujući pritom njenu ulogu i značaj u sindikalnom pokretu.

Aktivnosti ženske mreže u prethodnom trogodišnjem periodu realizovane su na osnovu programskih dokumenata: SSCG i njihovih organa i tijela; Programa Ženske mreže, Programa MKS-a, akcija NVO – civilnog sektora kad su u pitanju ženska prava.

Sve ove aktivnosti su realizovane u složenim, ekonomskim prilikama u državi, vremenu globalne ekonomske krize, otpuštanja većeg broja radnika, zatvaranja preduzeća, koji su imali nesagledive posledice po status zaposlenih – posebno žena.

Mnoge žene, u ovom periodu ostale su bez radnih mjesta, bez zarada zbog zatvaranja preduzeća, a često i bez ostalih radno-socijalnih prava. To se posebno odnosi na žene-radnice (srednje dobi), koje zbog godina starosti nijesu u stanju da se prekvalifikuju i ponovo zaposle, a u određenim situacijama i ostvare pravo na penziju. Sve su to razlozi da se njihova socijalna sigurnost, kao i njihove porodice dovedu u stanje pukog preživljavanja.

Na sprovođenje programske aktivnosti imali su uticaj i interni uslovi: prostorni, tehnički, kadrovski resursi i finansije. Veoma često imali smo i pritiske od strane vrha sindikata, prijetnje; kako psihičke tako i fizičke prirode, (u periodu 2008-2009. god.) što nam je onemogućavalo normalan rad, to jest bavljenje ključnim problemima vezanim za žensku populaciju. Koordinatoru ove mreže, u tome periodu u više navrata je prijećeno od strane tadašnjeg Generalnog sekretara i jednog broja njegovih saradnika. Članice mreže zbog ovakvog odnosa prema radu ove interesne grupacije obraćale su se organima Saveza. Razlog za ovakvo ponašanje, tadašnjeg rukovodstva leži u našem nastojanju da ukažemo na nestatutarne i nezakonite radnje u organima Saveza, a koje se posebno odnose na rad tadašnjeg Generalnog sekretara i Odbora za edukaciju i informisanje SSCG, na čijem čelu je tada bila Milanka Ivanović. Za ove radnje imali su posebnu podršku od Predsjednika Nadzornog odbora koji je čak i fizički nasrnuo na koordinatorku ove mreže sa namjerom da je „proćera iz Podgorice i Crne Gore“.

Očekujemo da nijedan pravi sindikalac neće se oglušiti i ubuduće dozvoliti da se ovakve radnje dešavaju njihovim kolegicama, koje ulažu sve napore da očuvaju jedinstvo i dostojanstvo Saveza.

Nastavljena je i dalje dobra međunarodna saradnja sa MKS-om – Ženskim komitetom, Ženskom mrežom sindikata Jugoistične Evrope, Južne Evrope i ženskim mrežama širom svijeta.

Najveći dio aktivnosti podržan je od strane MOR-a, Regionalne konvencije za jednakost polova Zagreb-Hrvatska.

Takođe, nastavljena je i dobra saradnja sa Odjeljenjem za jednakost polova pri Ministarstvu za ljudska i manjinska prava Vlade Crne Gore, ženskim NVO organizacijama koje se bave statusom žena u Crnoj Gori i njihovim pravima kao i Odborom za jednakost polova Skupštine Crne Gore.

Naš rad bio je uvijek javan i transparentan, pa je svaka naša aktivnost bila veoma dobro propraćena od strane svih medija u Crnoj Gori.

Bili smo pokretači i realizatori mnogih edukativnih i humanitarnih manifestacija. To govori o velikom povjerenju u rad ženske mreže, i sa ponosom možemo istaći da je jedna mala ženska sindikalna mreža ostala i dalje veoma poštovana i prihvaćena u međunarodnom sindikalnom ženskom pokretu, počev od Rusije, preko Brisela, Rima, Ljubljane, Zagrena, Beograda, Skoplja, Sarajeva, Sofije, Temišvara.....

S obzirom da je u Crnoj Gori u avgustu mjesecu 2008. godine usvojen novi Zakon o radu, to smo bili u obavezi da uskladimo OKU sa tim Zakonom. U skladu sa tim aktivnostima Ženska mreža SSCG je organizovala javne rasprave po sekcijama granskih sindikata i OSP-a i dostavila svoja mišljenja i sugestije Radnoj grupi SSCG u vezi sa istim. Nakon tih rasprava u organizaciji PERC-ove kancelarije za Jugoističnu Evropu u Sarajevu održan je jednodnevni seminar u Podgorici na temu: „Izmjene i dopune OKU sa aspekta Rodne ravnopravnosti“. Seminar je veoma uspješno realizovan što je potvrdila i predstavница ove kancelarije u Sarajevu, Enisa Selimović.

U tom periodu sva tri socijalna partnera pospicala su Memorandum o socijalnom partnerstvu u okolnostima djelovanja globalne ekonomske krize. Prije potpisivanja ovog Memoranduma ženska mreža je tražila da se u istom zaštite određene kategorije žena: samohrane majke, trudnice za vrijeme trajanja trudnoće i porodijskog odsustva, kao i majke sa djecom sa posebnim potrebama. S obzirom da Memorandum nije bio obavezujućeg karaktera, kao i da je bio opšteg sadržaja, Socijalni partneri su bili mišljenja da nije moguće u njega unijeti sve pojedinosti svih zaposlenih, pa ni ova nije bila prihvaćena.

Od 27. do 31. 10 2008. godine održana je deveta ženska sindikalna škola u Torinu, kojoj je prisustvovala i delegacija ženske mreže SSCG na čelu sa koordinatorom ove mreže. Teme ove 9 škole bile su: unapređenje rodne ravnopravnosti, dostojanstven rad za žene, vođenje kampanje o ratifikaciji konvencije o materinstvu (183) u zemljama koje tu konvenciju nijesu bile još ratifikovale, među kojima je tada bila i Crna Gora. Vodeći uspješnu kampanju, Ženska mreža SSCG je prema Ministarstvu rada i socijalnog staranja uputila zahtjev za što hitnije ratifikovanje navedene konvencije i krajem prošle godine ista je ratifikovana.

Iste godine, 2008. smo obilježili i 7 oktobar kao „Svjetski dan dostojanstvenog rada“ za sve zaposlene, a posebno žene i tom prilikom pokrenuli akcije u cilju prevencije zdravstvene zaštite svih zaposlenih, a posebno žena.

U 2009. godini i 2010. godini učestvovali smo u projektu Tripartitni socijalni dijalog i rodna ravnopravnost u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Srbiji u organizaciji Kancelarije za jednakost polova Hrvatske. Održano je više seminara u Crnoj Gori i pokrenuta inicijativa za izmjenu člana 111. Zakona o radu koji se odnosi na roditeljstvo odsustvo, a kojim i otac ima pravo na roditeljsko odsustvo nakon rođenja djeteta. Sva tri socijalna partnera dala su tada saglasnost za izmjenu ovog člana. Pošto su u toku pregovori oko izmjena i dopuna Zakona o radu i ova izmjena člana 111. je uvrštena, kao i norma jednake zarade za jednak rad.

Veoma aktivno je ženska mreža SSCG učestvovala u reformi penziskog sistema i ukazala na posledice produženja radnog staža na 67 godina i za muškarce i za žene. U sklopu izmjena i dopuna Zakona PIO tražili smo da se ženama za svako rođeno dijete uveća radni staž po pola godine. Iako je bio prihvaćen ovaj predlog, nakon usvojenih izmjena i dopuna Zakona PIO ženama je omogućeno da im se računa poseban staž od 6 mjeseci za svako rođeno dijete.

Takođe, koordinatorka ženske mreže, kao član Radne grupe, učestovala je u izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti. S obzirom da su predviđena rješenja tih izmjena bila jako nepovoljna za žene koje se nalaze na porodijskom odsustvu, uz pritisak naše predstavnice ove izmjene su povučene iz procedure. Mišljenja smo da se ovim Zakonom, ukoliko dođe do njegovih izmjena, moraju uvećati naknade po osnovu porodijskog odsustva, za majke koje se nalaze na Zavodu za zapošljavanje i koje su studentkinje. Ovo smo pokrenuli sa razloga prevazilaženja i onako niske stope nataliteta, kao i usklađivanje sa ratifikovanom konvencijom o materinstvu (183).

Značajne aktivnosti smo vodili u tom smjeru pokrenuli inicijativu za izradu Zakona o sprečavanju nasilja na radnom mjestu (prošle godine u avgustu) prema Ministarstvu rada i socijalnog staranja. Sa zadovoljstvom možemo da konstatujemo da se otpočelo sa izradom ovog Zakona i njegovo usvajanje očekuje se krajem ove godine. U izradi tog Zakona učestuje koordinatorka ove mreže.

Prošle godine (2010) u junu mjesecu na inicijativu Socijalnog savjeta, urađeno je i prvo istraživanje na temu mobinga u Crnoj Gori. U izradi ovog projekta učestvovala su sva tri socijalna partnera, a ispred SSCG – koordinatorka Ženske mreže SSCG. Istraživanje je pokazalo da Mobinga skoro da i nema u Crnoj Gori. Od 503 ispitanika 7,6% ispitanika je bilo mobingovano, dok 27,6% su bili očevici zlostavljanja. Navedeni podaci nijesu u skladu sa stvarnom slikom. Svakim danom imamo sve više zaposlenih koji se žale na razne vrste zlostavljanja na radnom mjestu.

Na temu diskriminacije održan je seminar od 24. – 26. 09. 2009. godine, u Podgorici, trening - trenera u organizaciji ITUC-PERC-a – Ženske mreže. Na skupu su učestvovali učesnici iz sljedećih država: Bosna i Hercegovina, Kosovo i metohija, Srbija, Makedonija i Albanija. Trening je pokazao da se žene suočavaju sa raznim problemima pri pronalaženju zaposlenja kao i opštu rodnu diskriminaciju (razliku u polovima između žena i muškaraca, ograničene mogućnosti napredovanja, loše uslove rada...). Istraživanje pokazuje da su žene obično one koje prve izgube posao, te da one najčešće rade na nisko kvalifikovanim i loše plaćenim radnim mjestima. Neke od tih žena se boje da bi se mogle suočiti sa diskriminacijom na tržištu rada zbog povoljnijih odrednica o porodijskom odsustvu i o brizi za bolesnu djecu. Štaviše poslodavci često ističu činjenicu da radno zakonodavstvo čine žene manje fleksibilnim i „mnogo skupljim“ za zapošljavanje.

18. i 19. 03. 2010. godine u Sofiji kao i u junu 2011. godine. Održane su Međunarodne konferencije sa temom „Prava žena na radnom mjestu“ organizovane od strane ženskog komiteta PERC-a, kojoj je prisustvovala i koordinatorka ženske mreže SSCG.

Oktoobra 2009. god. održana je 10 ženska sindikalna škola u Briselu i I svjetska konferencija žena kojima je prisustvovala koordinatorka ženske mreže SSCG, na kojima su usvojene dalje smjernice za rad ženske sindikalne organizacije.

Ženska mreža SSCG je bila partner u programu „Evropskog pokreta za Crnu Goru, na temu „Rodne razlike u ličnim prihodima i primanjima“. Ovaj projekat je nastao iz potrebe da se prevaziđe jaz u ličnim primanjima i prihodima između žena i muškaraca u Crnoj Gori u kome su žene u nepovoljnom položaju, kroz ocjenu ukupne veličine, forme i evolucije tog jaza u crnogorskoj ekonomiji koja prolazi kroz fazu promjena, obezbjeđenjem empirijskih dokaza o obimu i evoluciji rodni ne/ravnopravnosti na tržištu rada. Pošto je cilj Crne Gore da postane članica EU crnogorsko društvo mora pažljivo da pristupi rješavanju ovog pitanja. Ovaj projekat je imao za cilj da dovede rodnu ravnopravnost u centar analiza ekonomskih strateških procesa i politika, uz nastojanje da se pronađu moguće smjernice za uklanjanje barijera za ekonomsko osnaživanje žena.

Ženska mreža SSCG aktivno je učesnica u akcijama i kampanjama SSCG na suzbijanju rada na crno Kroz projekat MOR-a insistirali smo na sindikalno osiguranje ovih zaposlenih jer je to jedan od načina da se zaštite njihova prava iz rada i po osnovu rada.

Najveći broj zaposlenih u sferi sive ekonomije je u sektoru trgovine, ugostiteljstva, turizma, građevinarstva, gdje je i najviše žena zaposleno. Probleme ovih zaposlenih, njihovo uvođenje u legalne tokove ekonomije ne može sindikat sam riješiti, već mora postojati spremnost države i njenih institucija na zajedničku akciju.

Sve ove aktivnosti i probleme, uz pomoć kolega iz Saveza, pokušali su se rješavati preko Socijalnog Savjeta Crne Gore, u čijem sastavu je donedavno bila i koordinatorka ženske mreže SSCG. Pošto je u toku usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Evropske unije, mreža je nastojala da prava zaposlenih poboljša, ili bar sačuva već stečena prava.

Kampanje i akcije koje je vodila ženska mreža prezentovane su članstvu i građanima Crne Gore na 5 pres-konferencija.

Članice Ženske mreže su održale 6 sastanaka na kojima su raspravljale o navedenim aktivnostima, zauzimale određene stavove, odluke, zaključke i inicijative i blagovremeno iste prosljeđivali organima Saveza i nadležnim državnim institucijama.

Imajući u vidu teško finansijsko stanje u zadnje vrijeme u SSCG, mreža nije realizovala sve predviđene aktivnosti. Veliku podršku i pomoć u našem radu pružili su nam granski sindikati i sadašnje rukovodstvo SSCG.

Edukacija žena iz različitih oblasti života i rada je jedan od glavnih zadataka ženske organizacije. U tom procesu glavnu ulogu trebalo je da odigra Odbor za edukaciju i informisanje SSCG, koji se u predhodnom periodu, nažalost, bavio svim i svačim pa i kupovinom stanova, osim onim za što je bio i formiran.

Ženska mreža SSCG je konstantno isticala važnost i značaj ovog Odbora, ali predhodno rukovodstvo SSCG za to nije imalo ni sluha ni razumijevanja.

Imajući u vidu da su u toku izmjene i dopune Statuta SSCG, Ženska mreža je insistirala na uvođenju kvote od 30% žena u svim organima SSCG.

Posebno želimo da istaknemo i veoma aktivan rad Ženske sekcije Sindikata uprave i pravosuđa na humanitarnom planu. Ova sekcija je u predhodnom periodu obezbeđivala značajne donacije za određene institucije, škole kao i institucije koje se bave obrazovanjem, vaspitanjem, zdravstvenom zaštitom djece. Između ostalih obezbijedene su donacije za djecu u Domu „Bijela“, djecu sa posebnim potrebama u Podgorici, Predškolske ustanove i osnovne škole u Plužinama, Šavniku, Žabljaku i drugim mjestima. Hvala Predsjednici Milki Bajić u ime sve te djece i u ime ženske mreže SSCG. Njen humanitarni rad i sindikalna solidarnost, sve ove godine još više su ojačale ugled i rejting ove mreže, u CG.

Na kraju, želimo da poručimo kolegama sindikalcima da se ne plaše da sarađuju sa kolegamicama na ravnopravnoj osnovi, jer samo tako možemo zajednički doći do cilja – efikasnije zaštite radničkih prava i poboljšanja materijalno-socijalnog položaja zaposlenih. Na ovom zadatku smo svi zajedno, i samo na principu ravnopravnosti možemo doći do cilja.

Ženska mreža SSCG nikada nije insistirala na zastupljenosti žena u organima Saveza i savjetima gdje isti ima svoje predstavnike, već smo se uvijek zalagali za kvalitet i stručnost na prvom mjestu, ali ne možemo reći da su ta dva uslova bila presudna u dosadašnjoj praksi SSCG! Podsjećamo da ako želimo istinske reforme i aktivno učešće u evropskim integracijama ne možemo zaobići ni propisane kvote ženskih članova, i to ne samo radi pukog popunjavanja tih kvota, već zbog kvaliteta i stručnosti.

Ne plašite se, jer samo muškarci slabići i kukavice pored toga što se boje svega i svačega, najviše se boje pametnih žena, dok pametne žene jedino čega se u životu boje su muškarci slabići i kukavice. Složit ćete se -sindikalom članstvu takvi ne trebaju.

VI- MREŽA MLADIH

1. Radionica Mreže mladih SSCG i Studentskog parlamenta a univerziteta Crne

Unapeđena saradnje – razvijanje akcionog plana za saradnju dvije organizacije

Realizacija radionica je urađena uz podršku Fondacije Fridrich Eberth.

Radionicu je održana 23.05.2009. i istakla je važnost odžavanja, sa posebnim osvrtom na značaj saradnje Mreže mladih i Studentskog Parlamenta. Pružene su informacije o Akciji Saveza sindikata o dodjeli stipendija najboljim studentima iz radničkih porodica i potpisanom memorandumu koji oredstavlja početak naše saradnje.

Na radionici su definisani sljedeći zajednički ciljevi:

- Osvjestiti mlade o značaju lične odgovornosti vezano za zapošljavanje.
- Povećati broj zadovoljnih studenata sa perspektivom sigurnog zaposlenja
- doprinošenje ostvarivanja ravnoteže na tržištu rada
- obrazovanje kadra = potrebe za kadrovima
- Podizanje svijesti ,borba protiv bolesti zavisnosti
- Jačanje saradnje omladinskih organizacija
- Isticanje pozitivnih primjera u društvu
- Prisustvo mladih u medijim (javni servis)
- Podržavanje slobodnog kretanja i bezviznog režima.

Kao rezultat druge radionice proizašle su sljedeće ideje za buduću saradnju Mreže mladih SSCG i Studentskog Parlamenta :

organizovati ljetnju skola/kamp za mlade

teme: studenti, iskustva, perspektive, prevazilazjenje izazova, razlika...zajedničkih svima; jačanje omladinskih org, prije svega organizacije mladih sindikata i studentskih parlamenata i NVO-ima na nivou SEE regiona uz / program: sportske aktivnosti, radionice, kratka predavanja / cilj: umrezavanje, jačanje i podsticanje saradnje na regionalnom nivou

- realizovati kampanju/ osvjesćivanje mladih o značaju preuzimanja licne odgovornosti za svoje zaposljavanje /
- program razmjene / iskustva angazovanosti u drustvu mladih iz zemalja EU, socijalne odgovornosti u CG /
- medijske aktivnosti / dobiti emisiju na javnom servisu koja će obrađivati teme koje se tiču ciljeva naše dvije organizacije
- honorani rad – part time job
- volonterizam
- konkretizovati, ojacati saradnju sa Zavodom za zaposljavanje
- povezati se sa NVO sektorom
- trenaza: pisanje projekata, namicanje novca...
- podrzavati rad partnerske organizacije

Zaključak svih učesnika u radu radionice je da su radionice bile jako korisne i da su nam omogućile prije svega opoznavanje naše dvije organizacije. Takođe je istaknuta potreba za zajedničkom saradnjom kao i edukacija i razvijanje vještina za pisanje projekata.

2. Konferencija Komiteta mladih MKS-a / Pan- evropskog regionalnog vijeća

Na Osnivačkoj konferenciji Odbora mladih PERC-a, koja je održana 9-10. jula 2009. u Briselu, izabran je tim Prvog Odbora mladih PERC-a koji čine devet članova iz devet različitih zemalja. Na konferenciji je izabrana predsjednica, potpredsjednici i članovi Odbora. Takođe se na Konferenciji govorilo o uticaju finansijske krize na zaposlenje kod mladih ljudi, ulozi mladih Evrope u međunarodnom sindikalnom pokretu kao i donesen je dokument o daljem djelovanju Odbora mladih PERC-a u cilju jačanja sindikalnog pokreta i prevazilaženja globalne krize.

3. Susret mladih sindikata JIE sa mladima DGB-a

Radionica mladih sindikata JIE sa mladima DGB Saksonija održana je u Drezdenu u Njemačkoj od 30. novembra do 03. decembra 2009. pod imenom „Zajedno u socijalnu pravednu evropsku budućnost“. Ova radionica je finansirana od strane Friedrich Ebert fondacije i okupila je 24 mlada sindikalca od kojih je 17 bilo iz zemalja JIE (Albanija, BiH, Bugarska, Hrvatska, Kosovo, Makedonija, Crna Gora, Rumunija i Srbija) i 7 predstavnika sindikata iz Njemačke.

Ovaj susret je bila mogućnost izgradnje međunarodne saradnje sa mladom sindikalnom strukturom JIE i mladima DGB. Učesnici su dobili informacije o strukturi, ulozi i prioritetima ITUC, PERC i Odbora mladih kao i o Svjetskom socijalnom forumu i Evropskom socijalnom forumu. Na kraju radionice i nakon 4 dana diskusije, razmjene iskustava, ideja i mišljenja, učesnici su se dogovorili o glavnim prioritetima o njihovom budućem zajedničkom radu za sledeću godinu, a to je vrbovanje i organizovanje mladih ljudi u sindikat. Svi su se složili da treba da se uspostavi zajednička platforma za komunikaciju među mladim sindikalistima iz regiona JIE.

Na sastaku mladih predjednika sekcija mladih koji je održan u Kotoru 19. januara 2010. odlučeno je da se organizuje sastanak sa Mladima DGB koji će biti posvećen kampanji privlačenja novog članstva i posebno podsticanju aktivnog delovanja članova i sprovedeće se u Regionu tokom 2011. godine. Govorilo se o poziciji mladih aktivista u sindikatu kao i mladih (volonterskog rada ili zaposlenih) u sindikalnoj strukturi – da li SM jača ulogu mladih u sindikatu i da li unapređuje njihov položaj. Mladima treba predočiti da je u njihovom interesu da ih adekvatnije i vidljivije predstavljaju vršnjaci nego starija generacija, i da aktivizam u sindikalnoj strukturi može doprineti boljem položaju mladih u državi i društvu.

4. Konferencija EKS za mlade „Više i bolji poslovi za mlade u Evropi!“

Konferencija se održala u Madridu od 26. do 28. avgusta 2010. i okupila je 60 mladih sindikalaca iz zemalja članica EU kao i iz Albanije, Bjelorusije, Gruzije i Crne Gore.

Konferencija je istakla pitanje bezbjednosti, stabilnosti i iznad svega kvalitetnog zapošljavanja mladih kao prioritet, naročito u trenutnoj ekonomskoj i finansijskoj krizi.

Sesije u toku trodnevnog trajanja su bile interaktivne i rad je bio u malim grupama.

Učesnici su diskutovali o situaciji na tržištu rada u svojim zemljama ali i napravili akcioni plan za buduće aktivnosti u promovisanju boljih poslova za mlade ljude.

Konferencija je bila prilika jačanja međunarodne saradnje među mladim sindikalcima iz EKS i PERC.

Konferencija je završena usvajanjem Deklaracije za mlade EKS koja predlaže garanciju mladima koja nudi edukaciju, treninge i kvalitetne poslove za sve.

5. Studijska sesija EKS-a

Evropska konfederacija sindikata je organizovala studijsku sesiju na temu migracije u Centru za mlade Savjeta Evrope u Strazburu od 20-26. septembra 2010. U radu je bilo uključeno 20 mladih sindikalista iz različitih zemalja članica Evropske Unije uključujući i zemlje koje nisu članice. Tokom studijske sesije učesnici su imali priliku da se upoznaju sa MKS, EKS i MOR radom na temu migracije, raspravljali su o izazovima koje procesi migracija nose sa sobom u nacionalnom i međunarodnom sindikalnom pokretu. Takođe su se bavili analizom posebnih „situacija“ uključujući radnike migrante, u obliku sceniranja situacije, a takođe su i napravili nacrt deklaracije koji predstavljen na sastanku EKS Komiteta mladih, u decembru 2010.

6. Drugi susret mladih JIE sa mladima DGB

Drugi susret mladih JIE sa mladima DGB koji je finansiran od strane FES-a održan je od 10. do 14. oktobra 2010. u Zagrebu. Sastanku su se odazvali 25 mladih sindikalaca iz JIE od kojih su 9 bili iz sindikata DGB iz Njemačke. Tokom trodnevnog rada u radionici učesnici su se upoznali sa temom organizovanje kampanje i osmišljavanja poruka za istu, kao i sa načinom praćenja i evaluacije kampanje i nailaženje sredstava za istu.

Komitet mladih PERC u čijem sastavu su bili Daniela Aleksieva iz Bugarske predsjednica Komiteta i članovi Tugba Balci iz Turske, Ilze Mikhailova iz Latvije, Laszlo Kovacs iz Mađarske i Ivana Prnjat iz Crne Gore održao je 4. sastanak 25. februara 2011. u Ankari u Turskoj. Domaćin i organizator skupa je bila druga po reprezentativnosti konfederacija iz Turske HAK IS. Sastanku je prisustvovao i Anton Leppik, koordinator Komiteta mladih PERC-a.

Sastanak je otvoren govorom dobrodošlice g-dina Salima Uslu-a, predsjednika HAK-IS. Po prvi put sastanku su pored članova prisustvovali i posmatrači iz drugih centrala Turske što je i zabilježeno medijski. Danijela Aleksijeva je predstavila aktivnosti Komiteta mladih PERC, ciljeve i kampanje, a Anton Leppik se nadovezao na priču i takođe predstavio aktuelne kampanje u Evropi i šire. Riječ je bilo i o aktuelnoj kampanji za 7. oktobar - Svjetski dan za dostojanstven rad koja se odvija tokom cijele godine, a do sada je zabilježena aktivnost u 98 zemalja sa 430 akcija. Između ostalih riječ je bilo i o sprovedenim aktivnostima u regionu jugoistočne Evrope kako na nivou Konfederacije tako i na nivou Mreža mladih iz pomenutog regiona.

Nakon formalnog dijela koji se odvijao u prijedodnevnom časovima, poslijepodnevna sesija se nastavila prijemom u kabinet predsjednika gdje smo se upoznali sa strukturom i radom HAK-IS kao i razmijenili iskustva o organizacijama iz kojih dolazimo.

Rad je nastavljen na teme koje su aktuelne u narednom periodu:

- Izvršni komitet PERC-a (7. mart 2011)
- Međunarodni dan žena (8. mart 2011), gdje smo se dogovorili da će se u ime Komiteta mladih podrška uputiti pismeno

- Kongres EKS (maj 2011, Atina), gdje bi podrška trebala da bude pružena većim prisustvom mladih
- Generalna skupština PERC (oktobar 2011)
- Priprema 2. konferencije Mladih PERC koja će biti na temu stručno obrazovanje i osposobljavanje. Dogovoreno je da će se konferencija održati u junu mjesecu, a koja će prethoditi 5. sastankom Komiteta Mladih PERC-a.

Naglašeno je da će ovogodišnja tema za 7. oktobar - Svjetski dan za dostojanstven rad biti „Nesiguran posao“, te se stoga insistira na razmišljanje o istoj kako bi se planirane aktivnosti odredile prema temi.

7. Regionalna konferencija za mlade MKS-Azija Pacifik/MKS/Nacionalni sindikat mladih

Mladi sindikalci iz cijelog svijeta su se sastali u Singapuru i raspravljali o dramatičnoj situaciji mladih ljudi koji su u konstantnoj potrazi za poslom. Činjenica je, prema podacima MKS i MOR-a, da je 3 milijarde mladih ispod 35 godina starosti od kojih je 81 milion zvanično nezaposleno.

Sastanak komiteta mladih MKS je otvorio Norijuku Suzuki, Generalni sekretar MKS-AP, uz riječi dobrodošlice i predstavljanje situacije u regionu Azija-Pacifik. Uslijedili su izvještaji sa MKS Komiteta mladih koji je predstavila Erin Harison iz CLC, Kanade koja je ujedno i vodila sastanak, kao i sa 2. MKS Svjetskog komiteta o kojem je izvještavao Filip Gusenberg, predstavnik mladih MKS.

U toku je publikacija MKS „Stav sindikata“ koja će se u svojim publikacijama fokusirati na pojedinačne države i situaciju mladih u istim. Radi se o 4-godišnjem projektu u kojem se počinje sa zemljama Zapadne Evrope, a zatim će se preći na region Istočne Evrope, Azije, Afrike i Amerike.

Takođe je riječ bilo i o 7. oktobru – Svjetski dan za dostojanstven rad, gdje su svi predstavnici iznijeli način organizovanja u svojim državama.

Naglasak je takođe stavljen na poboljšanje komunikacije među mladima, regionima i članovima Komiteta.

8. Seminar „Put pred nama“

Na poziv Saveza Sindikata Crne Gore (SSCG) prisustvovao sam regionalnom skupu mladih aktivista i aktivistkinja sindikata SEED 2011 sa generalnom temom „PUT PRED NAMA“. Organizator seminara je Sekcija mladih Granskog Sindikata Hemije, Nemetala, Energetike i Rudarstva Srbije “NEZAVISNOST” u saradnji sa organizacijom Friedrich Ebert Stiftung.

Mjesto održavanja skupa je hotel „Kuća fudbala“ u Staroj Pazovi u Srbiji u periodu od 19. do 22. septembra 2011. godine.

Ovaj skup je okupio predstavnike sekcija mladih reprezentativnih sindikata iz regiona (Srbija, Crna Gora, Makedonija, Slovenija, Bosna i Hercegovina, Republika Srpska i Hrvatska).

Tema seminara je bila: Radno pravo u Evropskoj Uniji (šta nas očekuje i šta moramo da promjenimo).

9. Treći susret mladih iz sindikata JIE sa mladima DGB

Treći susret mladih sindikalaca iz konfederacija jugoistočne Evrope sa mladima iz njemačkog sindikata DGB održan je u Berlinu 4-8.10.2011. Skup je finansiran od strane Fridrih Ebert fondacije i okupio je 24 mlada sindikalca. Konferencija je osmišljena na način da se prvog dana skupa napravi priprema za konferenciju koja je bila pod nazivom Open Space tj. otvoreni prostor i tema je bila Dostojanstven rad za mlade - izgubljeni u globalizaciji? Na konferenciji, koja je trajala naredna dva dana (6-7.10.), više od 70 mladih sindikalaca iz 24 države svijeta je diskutovalo kako da se promovise dostojanstven rad za mlade ljude pogotovo sada kada je ekonomska i finansijska kriza u velikoj mjeri napredovala.

Situacija za mlade radnike je sve lošija. Poslovi više nisu garancija za egzistenciju budućih generacija. Nesigurni posao je postao stvarnost za veliki broj mladih radnika i ne dozvoljava im da žive dostojanstveno. Više od 150 miliona mladih ljudi u razvijenim zemljama se smatra da rade u lošim uslovima.

Na konferenciji su mladi istraživali kako da se mobilišu i da se čuje njihov glas koji je od velikog značaja po pitanju zaposlenja mladih, održivog razvoja i sindikalnog podmlađivanja i regrutovanja. Mladi sindikalci iz Berlina utiču na vladu da preduzmu sve neophodne mjere kako bi se poboljšao pristup mladim ljudima ka dobijanju dostojanstvenih poslova i kvalitetnog obrazovanja i obuke.

10. Sindikalna komunikacija i kampanje u promovisanju dostojanstvenog rada

PERC-ova Mreža mladih JIE u saradnji sa Međunarodnom konfederacijom sindikata i Mrežom mladih SSCG organizovala je konferenciju „Sindikalna komunikacija i kampanje u promovisanju dostojanstvenog rada“, koja se održala 20-21. oktobra 2011. u Podgorici. Konferencija je okupila 21 mladog sindikalca iz regiona Jugoistočne Evrope i raspravljala o aktuelnim temama koje se odnose na mlade ne samo u regionu već i šire.

Tokom dvodnevnog sastanka učesnici bili u mogućnosti da analiziraju trenutnu situaciju u svojim zemljama i da iznesu svoj stav i podijele mišljenje sa ostalima.

Sesije su bile interaktivne i zahtijevale su aktivnost od učesnika kao i rad u malim grupama.

Učesnici su raspravljali ne samo o situaciji mladih na tržištu rada u svojim zemljama već i o izazovima sindikalaca da se suoče sa posledicama, ali isto tako imali su priliku da osmisle kampanju za bolji položaj mladih u svojim zemljama.

Najzad, ovaj skup je bio prilika za jačanje međunarodne saradnje među mladima koji dolaze iz regiona Jugoistočne Evrope kao i da se unaprijedi komunikacija, razvije poseban akcioni plan i razmijene ideje u korist mlađih generacija.